

• ASSEMBLY SUPPORT INITIATIVE
NEWSLETTER

FEBRUAR 2006, BR. 21

Dr Ibrahim Rugova: Čovek koji je ujedinio

Skorija dešavanja u Skupštini

Reč urednika

Tokom 2005, Skupština je počela da funkcioniše u novom političkom kontekstu. Koaliciona vlada je preuzela kancelariju i u Skupštini Kosova razvila zavisnost od parlamentarnih grupa LDK, AAK i 6+. Parlamentarne grupe PDK i ORA su postale glasnije u opoziciji vladinoj politici. Uopšte govoreći, Skupština je uspeła da nastavi sa usvajanjem ključnih zakona i vodila je nekoliko debata o vitalnim političkim pitanjima.

Ipak je postalo jasno da se Skupština Kosova suočava sa mnogobrojnim problemima kao što su neredovni sastanci, pripremanje dnevnog reda, sastanci za pitanja i odgovore ministrima i rasprave u vezi sa opštom politikom. Tokom plenarnih zasedanja održanih u novembru i decembru 2005. godine i tokom januara 2006. odbornici u Skupštini su zatražili više redovnih zasedanja kako bi se raspravljalo o mnogobrojnim političkim i društvenim problemima. U poslednjem izveštaju o Kosovu, Generalni Sekretar UN-a Kofi Anan je istakao: "Potreban je hitan napredak koji bi omogućio Skupštini Kosova da postane centralni forum za demokratsku debatu." Kao odgovor na to, tokom januarskog plenarnog zasedanja, Predsednik Skupštine Daci je objavio da se priprema "Plan delovanja" za Skupštinu Kosova dodajući da će ovaj plan uskoro biti predstavljen. Ovu inicijativu treba pozdraviti, jer kada ovaj plan jednom bude usvojen, očekuje se da će u osnovi poboljšati funkcionisanje Skupštine i povećati njene aktivnosti.

U isto vreme, Skupština će moći da računa na posebnu pomoć koje pružaju tri glavne institucije u Skupštini: Nacionalni demokratski institut (NDI), projekat evropske agencije za rekonstrukciju (EAR) i OEBS misija na Kosovu. NDI ima novog direktora za Kosovo i novog šefa programa za zakonodavstvo, koji imaju snažnu volju da pomognu odborima u Skupštini i da pomognu funkcionisanje institucije uopšte. Konzorcijum parlamenata Francuske, Nemačke, Belgije, Slovenije i Međunarodni institut odbrane sa sedištem u Parizu su pokrenuli novi EAR-ov projekat sa nazivom "Dalja podrška Skupštini Kosova". OEBS-ova misija na Kosovu je postavila kao prioritetnu pomoć namenjenu za nadzornu ulogu Skupštine u oblasti bezbednosti, budžeta i sprovođenja zakona, koju je upotpunila postavljanjem savetnika Predsedniku Skupštine. Na početku 2006. je jasno da se međunarodna pomoć za Skupštinu sve više kombinuje sa jačim programima NDI/USAID-a, EAR-a i OEBS-a.

Ovo izdanje biltena IPS-a se usredsređuje na programe ove tri organizacije, kao i na kontinuirani rad Skupštine tokom poslednja dva meseca. Nadamo se da će vam ovo izdanje biti interesantno, i očekujemo vaše komentare.

Franklin De Vrize,

Koordinator Inicijative za podršku Skupštini

Reč urednika	2
Čovek koji je ujedinio	3
Predsedavajući OEBS-a izjavljuje saučešće povodom smrti kosovskog predsednika Rugove	6
Izjava Kontakt grupe o budućnosti Kosova	7
Autentičan glas predstavnika	8
Evropska perspektiva za Kosovo	9
Jezička prava turske zajednice	10
Skorija dešavanja u Skupštini	11
Primena: sprovođenje zakona	12
Izveštaj o sprovođenju zakona predstavljen Skupštini	13
Kancelarija opšteg revizora – glavni stub javne odgovornosti	14
Završetak projekta SPEAK	15
Skupština usvojila Kosovski konsolidovani budžet za 2006	16
Novi projekat EAR-a	17
Inicijative NDI-a u 2006. godini	18
OEBS savetuje Kosovsku skupštinu	19
Vizija i plan za budućnost	20
Rad Skupštine sa jedne druge tačke gledišta	21
Kontrola Parlamenta nad sektorom bezbednosti	22

Komemorativna sednica održana 22. januara u Skupštini Kosova povodom smrti predsednika Rugove

Čovek koji je ujedinio

Piše Arben Čirezi iz Prištine, Mreža za istarživačko izveštavanje na Balkanu, Balkan Insajt, 25.1.2006. godine

Smrt kosovskog predsednika, Ibrahima Rugove, od 21. januara, predstavlja jedan veliki test za Kosovce koji ulaze u konačnu fazu utvrđivanja političkog statusa svoje zemlje. Čovek koji se smatra za osnivača modernog kosovskog nacionalizma, i izuzetan vođa, umro je pre nego što se njegov san o nezavisnosti Kosova ostvario. Sada je na drugim kosovskim vođama da realizuju njegovu tekovinu.

Rođen 1944. godine u Crcu, na zapadnom Kosovu, ovaj intelektualac školovan na Sorboni pripadao je prištinskoj kulturnoj eliti koja je sazrela kasnih šezdesetih godina prošlog veka i koja je bila aktivna tokom sedamdesetih i osamdesetih godina.

Ova intelektualna elita, koju su činili uglavnom novinari, akademici i pisci, počela je tokom osamdesetih godina, posle dugogodišnje vladavine predsednika Tita, ponovo da razmišlja o kosovskom društvu. Pobuna iz 1981. godine, sa zahtevima da Kosovo dobije status republike unutar jugoslovenske federacije, izazvala je zahteve iz Beograda za obuzdavanjem kosovskog autonomnog statusa u okviru Jugoslavije.

Na čelu ove akcije bili su srpsko udruženje pisaca i Srpska akademija nauka i umetnosti, koji su pokrenuli političku platformu za srpski nacionalizam na osnovu navodne patnje Srbana Kosovu i potrebe za "ponovnim

Dr. Ibrahim Rugova

ujedinjenjem Srbije."

Predsednik kosovskog udruženja pisaca, Rugova, suprotstavio se ovoj platformi. Pojavljujući se u početku kao intelektualac koji se bori za prava svog naroda, a ne kao političar, otvoreno se borio sa srpskom politikom na Kosovu.

Mada iz današnje perspektive ovo možda izgleda malo značajno, to je u očima Kosovaca oko Rugove stvorilo oreol vođe. U to vreme na Kosovu su često pokretani krivični postupci sa zatvorskim kaznama u trajanju od 10-15 godina za takozvane verbalne prekršaje; malo je drugih koji su se usudili da progovore

protiv beogradske zvanične politike.

Sa ukidanjem kosovske autonomije 23 marta 1989. godine, otpor srpskim vlastima na Kosovu postao je otvoreniji. Nakon raspada jugoslovenske komunističke partije, grupa intelektualaca vođena Rugovom formirala je

23.12.1989. godine Kosovsku demokratsku ligu, DLK. Njeno formiranje predstavljalo je konačni udarac za režim kosovskog marionetskog komunističkog vođstva na čijem čelu je bio bivši šef policije i saveznik Slobodana Miloševića, Rahmana Morine.

Rugova je do tada bio postao poznat po javnom branjenju prava kosovskih Albanaca. Međutim, još uvek se nije bila učvrstila njegova politička pozicija kao kosovskog vođe. Niko nije slušao Rugovine apele mladima da zaustave proteste iz januara-februara 1990. godine, u kojima je poginulo najmanje 30 nenaoružanih demonstranata. Svirepa sila srpskih vlasti ubedila je Rugovu da bi najbolju strategiju za otpor srpskom tlačenju predstavljao miran pokret, koji bi stekao međunarodnu podršku.

Do 4.7.1990. godine, ni DLK, ni Beograd nisu u potpunosti učvrstili svoje nameravane pozicije. Dok je Priština i dalje tražila povratak statusa prema jugoslovenskom Ustavu iz 1974. godine, koji je ukinut godinu dana ranije, sve se više kretala prema zahtevu za nezavisnom republikom u okviru jugoslovenske federacije. Beograda još nije bio ni potpuno ukinuo ono što je ostalo od kosovskih struktura samouprave.

Reagujući na raspad bivše Jugoslavije, 2.7.1990. godine kosovska Skupština je izdala Deklaraciju o nezavisnosti, koju su napisali neki Rugovini najbliži saradnici, uključujući i pokojnog predsednika kosovske Akademije nauka i umetnosti, Gazmenda Zajmija, i potpredsednika DLK,

pokojnog Fehmija Aganija.

To je bila prekretnica u Rugovinoj karijeri neospornog kosovskog vođe. Njegova politička zvezda uzdigla se oko koncepta nezavisnosti Kosova i viđen je kao jedini čovek koji kosovske Albance može da okupi oko ove nove ideje.

Rugovina uloga u oblikovanju kosovskog društva bila je presudna za dalja dešavanja na ovim prostorima. Tokom deset godina homogenizovao je stanovništvo na Kosovu oko ideje o nezavisnosti, emancipovao kosovsku politiku usmeravajući je prema zapadnim vrednostima i internacionalizovao kosovsko pitanje.

Njegove ideje o politici i društvu bile su inspirisane osnivačima Amerike i američkom borbom za nezavisnost te američkom kombinacijom socijalnog liberalizma i tradicionalnih vrednosti. Takođe su na njega uticale vrednosti Francuske revolucije.

U to vreme je često govorio da iako bi to bilo lako, započinjanje oružane borbe bi u inostranstvu bilo kontraproduktivno. "Kosovu su potrebni prijatelji koji će podržavati njegovu stvar," govorio je Rugova.

Zaista je sticanje međunarodne podrške za pitanje Kosova predstavljalo stub njegove strategije. Uspeo je da stekne međunarodno priznanje i primali su ga mnogi šefovi država i vlada i strani ministri u SAD i Evropi. Posebnu pažnju je poklanjao odnosima sa SAD, zemljama EU i Vatikanom, i imao srdačne veze sa Papom Jovanom Pavlom Drugim.

Iako kritike njegovog rukovođenja nikada nisu prestale, slabost njegovih protivnika bila je to što su Kosovci potpuno podržavali Rugovine načelne strateške orijentacije. Sposobnost da predvidi procese dala mu je oreol vizionara. Na primer, u jednom intervjuu za albansku televiziju iz 1996. godine, dao je jedan plan budućnosti u kojoj postoje međunarodno civilno i vojno prisustvo, stvaranje demokratskih institucija u periodu tranzicije i zvanično priznanje nezavisnosti Kosova sameđunarodnim garancijama za srpsku manjinu. Mnogima koji učestvuju u sadašnjim događanjima na Kosovu ovo izgleda kao deža vi.

Rugova je imao viziju koja se nije završavala sa Kosovom. Posle proglašenja Ustava kosovske Republike od 9.9.1990. godine u Kačaniku, koje je tajno obavila sada raspuštena kosovska Skupština, uspostavljeno je savetodavno veće albanskih političkih stranaka da bi koordinisalo političko delovanje za vreme raspada bivše Jugoslavije.

Savet je vodio Rugova.

Platforma ovog saveta postaće glavna orijentacija za rešavanje albanskog pitanja u bivšoj Jugoslaviji tokom narednih deset godina.

Najvažnije stavke bile su nezavisnost Kosova, status ustavotvornog naroda za

Albance u Makedoniji, autonomija za Albance u preševskoj dolini u južnoj Srbiji i specijalni status za Albance u Crnoj Gori.

Preko ovog Saveta Rugova je zakratko preuzeo političko vođstvo nad svim Albancima u bivšoj Jugoslaviji. Ipak je ova strategija zavisila od toga da li će tokom narednih meseci Jugoslavija preživeti kao država ili će se raspasti.

Konačan raspad zemlje iz 1991-92. godine naterao je Albance da promene strategiju. Umesto da deluju kao jedno telo u jednoj državi, svaki albanski subjekat u bivšoj Jugoslaviji je sada morao da prati svoj dnevni red.

Da bi otvorio političke osnove za nezavisnost, DLK je septembra 1991. godine na Kosovu organizovao referendum o nezavisnosti, na kome je učestvovalo preko 80 posto ljudi sa pravom glasa na Kosovu, od kojih je 99.9 procenata glasalo za.

Kosovski Srbi bojkotovali su glasanje, koje je održano tajno, sa političkim aktivistima koji su išli od vrata do vrata i delili glasačke listiće.

Iste godine je Savetodavno veće političkih stranaka na Kosovu prihvatilo Rugovin predlog o formiranju kosovske vlade u izgnanstvu sa Bujarom Bukošijem kao premijerom.

Ova vlada je nametnula nezvanični porez od tri

"Podržavaoci demokratskog Kosova – zemlje koja pripada svim građanima koji žive i koji se razvijaju slobodno i jednako bez obzira na svoju pripadnost, vodite nas do završetka projekta predsednika Rugove, koji će od danas počivati u miru u svojoj drevnoj Dardaniji – Kosovu," rekao je predsednik kosovske skupštine Nedžad Daci.

“Kosovo, u ovim trenucima kada odaje počast predsedniku nezavisnosti, ulazi u ključnu fazu demokratije, slobode i nezavisnosti. Kosovo pokazuje da može da bude odlučujući faktor bezbednosti i stabilnosti u regionu,” rekao je premijer Bajram Kosumi.

postojalo za Albance u dijaspori i na Kosovu za finansiranje njihovih ličnih obrazovnih, zdravstvenih i humanitarnih projekata, i političkog delovanja DLK.

Iako je vlada radila u izgnanstvu, njen finansijski, obrazovni i zdravstveni sektor funkcionisali su kao paralelne institucije na Kosovu. Interno je školstvo postalo glavni stub ovog paralelnog sistema i od 1991. godine mnogo se išlo u škole na Albanskom jeziku.

Pošto je Rugova pridavao veliki značaj odnosima sa inostranstvom, u glavnim gradovima Evrope otvorene su predstavničke kancelarije.

Bukoši je postao nezadovoljan svojom ulogom u donošenju odluka, i pokušao je da otvoreno izazove Rugovinu autoritet. Ipak, Rugova ga nije zamenio iako je to lako mogao da uradi.

24. maja, kada su 1992. godine održani prvi izbori za parlament i kosovskog

predsednika, on nije imao problema da osvoji vrhovnu poziciju, sa 100 odsto glasova, dok je DLK osvojila skoro 90 odsto glasova, što nikada nije bilo prihvaćeno, jer su to sprečile srpske snage.

Ovi izbori su predstavljali novi period u borbi kosovskih Albanaca za nezavisnost, jer su starija konsultativna tela zamenjena takozvanim paralelnim institucijama koje su funkcionisale u ime kosovske republike.

Rugova je postajao priznati i počeo je i da se ponaša kao izabrani predsednik. Dok je glavni podstrekač ovog sistema bio DLK, pojavile su se i druge stranke. Na taj način je počela da se oblikuje kosovska politička scena,

sa onima koji su podržavali Rugovu i sa onima koji su mu se suprotstavljali.

Da bi se izbeglo nejedinstvo među Kosovcima, Rugova je na konvenciji partije održanoj 1994. godine, u liderstvo DLK-a uključio vodeće bivše političke zatvorenike. Ovakav sastav DLK-a je postojao sve do 1998, kada je došlo do podele i osnivanja nove partije pod vođstvom Redžepa Čosje, glavnog kritičara Rugovine politike tokom devedesetih godina.

Nade da će Kosovo dobiti nezavisnost mirnim putem su izbledele 1995. godine sa Dejtonskim sporazumom, koji nije uspeo da reši kosovsku krizu. Iako je Rugova nastavio da uživa podršku većine Kosovaca, mladi protivnici mirnog otpora su počeli da organizuju pobunjeničke snage, pod imenom Oslobodilačka vojska Kosova, OVK, uglavnom u dreničkoj dolini centralnog Kosova i u Dukadžiniju, regionu zapadnog Kosova.

Delujući u apsolutnoj tajnosti, OVK je bila poznata samo onima koji su direktno uključeni u nju. Većina Kosovaca nije ni verovala u njeno postojanje sve do 28. novembra 1997. godine kada su tokom sahrane nastavnika kojeg je ubila srpska policija u selu Lauša na centralnom Kosovu, trojica lidera OVK javno objavila platformu OVK-a za naoružani ustanak.

Fehmi Agami, Rugovina desna ruka, shvatajući novu realnost,

Havijer Solana, šef inostranih poslova Evropske unije je izjavio: “Ovo je surova ironija istorije da je Rugova otišao sada kada je najpotrebniji i u trenutku kada se od njega očekivalo da obezbedi vođstvo u budućem statusu Kosova.”

Zamenik predsednika DLK-a Kolj Beriša je na ceremoniji sahrane izjavio da je Kosovo izgubilo svog zagovornika za slobodu i nezavisnost. 'Kosovo je izgubilo čoveka i neustrašivog istorijskog vođu koji je bio otelovljenje ne samo razvoja i prve velike političke snage, DLK-a, već i perioda od 16 godina istorije sa Albancima na Kosovu i šire.

je sledećeg dana izjavio: "OVK je sada snaga bez koje se ne može rešiti kosovsko pitanje." Tokom sledeće dve godine ova izjava se pokazala istinitom, kada je OVK je prerasla u gerilu i preuzela kontrolu nad kosovskim događajima. Pokušaj Ričarda Holbruka, zvezde Dejtona, da u maju 1998. godine započne sa pregovaranjem između Beograda i Prištine, nije uspeo. Milošević je bio odlučan da jednom za svagda završi sa Kosovcima. Nasuprot tome, američki predsednik Bil Klinton je pozvao Rugovu u Belu kuću, 29. maja 1998. godine

Specijalni izaslanik Džordža Buša, predsednika Amerike, sekretar Alfonso Džekson, izjavio je da Amerika podržava viziju predsednika Rugove. "Molim sve lidere i narod Kosova da se ujedine i da rade u smeru koji je zacrtao predsednik Rugova. Sada je vreme za ujedinjenje i završetak Rugovinom rada i pregovora u vezi sa budućnošću zemlje," dodao je Rugova.

Rugova je u javnosti ostao na strani mirnog otpora srpskom režimu čak i za vreme rata između 1998. i 1999. Tokom izbora organizovanih u martu 1998. godine, on je ponovo izabran za predsednika Kosova. Tokom NATO-ve vazdušne kampanje protiv Srbije, on je delio sudbinu većine Kosovaca i ostao u svojoj kući u Prištini, iako su se mnogi od onih koji su ga podržavali priključili OVK-u, a nastavljali da veruju u njegovo liderstvo.

Pod kućnim pritvorom, i konstantnim pretnjama njegovoj porodici, kao što je objasnio u svom svedočenju u Hagu 2002. godine, Rugova je bio primoran da se pojavi ispred televizijskih kamera zajedno sa svojim najvećim neprijateljem. Mnogi su ovo videli kao dokaz Rugovine slabosti i mislili su da će ovo okončati njegovu političku kontrolu. Međutim mnogi Kosovci su ovu Rugovinu odliku da ostane na Kosovu tokom bombardovanja videli kao znak mirnog otpora srpskom režimu i njegovo pojavljivanje na televiziji su shvatili kao nešto što on nije želeo. Ovo se dokazalo na prvim slobodnim javnim izborima na Kosovu, kada je DLK osvojila više glasova nego bilo koja druga partija.

Međutim, od tada pa do prvih opštinskih izbora 2000. godine, koje je DLK osvojila sa 64 odsto glasova, Rugovina politička pozicija na Kosovu je već bila slaba. Političko i društveno vodstvo se prebacilo na čino ve bivših lidera OVK-a.

Potvrđujući svoju popularnost, Rugovina partija DLK je iznova birana za najpopularniju

partiju na Kosovu tokom četiri predstojeća izbora, 2000. 2001. 2002. i 2004. Nasuprot unutrašnjim sukobima iz kojih su proizišle dve nove partije, Rugova je kao lider Kosova ostao nesalomiv. Grupacije u DLK-u nikada nisu dobile dovoljnu podršku da bi bile zastupljene u Kosovskoj skupštini.

Objavljivanje njegove bolesti u septembru 2005. je otkrilo koliko je Rugova još uvek važan u očima onih koji ga podržavaju ali i onih koji su mu protivnici. Ideja da bi Kosovo moglo da započne sa razgovorima o konačnom statusu bez njega nije bila nikome poželjna.

Rugova je u stvari bio jedina figura na Kosovu koja je imala moć da ujedini sve frakcije u slučaju kada je to bilo neophodno. On nije

bio samo lider već i simbol onoga šta su svi priželjkivali da Kosovo postane. Njegova smrt predstavlja veliki test za kosovske političke partije koje sada nemaju drugog izbora već da se oslone na njegovo zaveštanje da bi mogli da ispune njegov san.

U međuvremenu, njegova partija DLK, će u predstojećim mesecima imati o mnogo tome da razmisli Partija koja je vodila borbu za nezavisnost pod Rugovinom liderstvom će morati da nađe nov dnevni red koji odgovara novom periodu u koji Kosovo ulazi.

Arben Ćirezi je bio predstavnik za štampu bivšeg kosovskog premijera, Ramuša Haradinaja. Bivši kosovski saradnik i urednik IWPR-a, (Izveštavanje u ratu i miru) sada je glavni savetnik predsedniku Alijanse za budućnost Kosova, AAK-a.

Predsedavajući OEBS-a izjavljuje saučešće povodom smrti kosovskog predsednika Rugove

Predsedavajući Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS), belgijski ministar za spoljne poslove Karel De Gušt, izjavio je najiskrenije saučešće kosovskom narodu i porodici predsednika Ibrahima Rugove, pošto je čuo vest o njegovoj smrti.

"Pogodilo me osećanje neizmernog gubitka zbog prerane smrti čoveka koji je postao oličenje traganja za mirnom i demokratskom budućnošću njegovog voljenog Kosova," rekao je on.

Šef OEBS-a je dodao da bi najveću počast koju bi njemu trebalo odati bila da se nastavi istim putem mira: "Moramo da pokažemo svoje poštovanje tako što nećemo dozvoliti da njegova smrt u ovako osetljivom trenutku izmeni stvarne izgleda za trajno rešenje. OEBS će nastaviti sa snažnom podrškom."

Šef OEBS misijena na Kosovu, ambasador Verner Vnent dočekao je vest o njegovoj smrti sa ličnom tugom: "Predsednik Rugova mnogo će nam nedostajati. Njegovo prisustvo je godinama davalo Kosovu osećaj stabilnosti i neophodno je da nastavimo da budemo inspirisani njegovim primerom."

Izjava Kontakt grupe o budućnosti Kosova

London, 31.1.2006. godine

Ministri kontakt grupe zajedno sa visokim predstavnikom EU-a, predsedništvom EU-a, evropskim komesarom za proširenje, generalnim sekretarom NATO-a i predstavnicima UN-a, uključujući i specijalnog izaslanika generalnog sekretara UN-a i SPGS-a su se sastali 31. januara u Londonu. Ministri su izrazili svoje žaljenje zbog gubitka predsednika Ibrahima Rugove, koji je svojim principijelnim zastupanjem ljudskih prava i demokratije osvojio poštovanje ljudi širom sveta.

Ministri su istakli važnost

rešenja Kosovskog statusa koji promoviše multietničko društvo. To će nesumnjivo poboljšati regionalnu stabilnost, kao i evropsku i evro-atlantsku perspektivu Srbije, Kosova i regiona u celini. Ministri su podsetili da karakter Kosovskog problema, stvorenog dezintegracijom Jugoslavije i stalnim konfliktima, etničko čišćenje i događaji 1999. godine, i produžen vremenski okvir međunarodne administracije pod rezolucijom SBUN-a 1244, su činioци koji svi moraju da se uzmu u obzir tokom rešavanja Kosovskog statusa. Rezolucija SBUN-a 1244 ostaje i dalje

okvir za proces statusa, uz Savet Bezbednosti i Kontakt Grupom koji nastavljaju da igraju glavnu ulogu. Ministri veruju da se moraju preduzeti svi naponi kako bi se stiglo do dogovorenog rešenja tokom 2006. godine. Radi toga, ministri podržavaju rad specijalnog izaslanika UN-a Martija Ahtisarija. Oni pozivaju Beograd i Prištinu da rade naizmenično u postizanju realnih rešenja za teška pitanja koja moraju da se razmatraju. Tu se između ostalog mora imati na umu sloboda kretanja, transparenta i konstruktivna veza između lokalnih zajednica u Srbiji

i na Kosovu, mehanizmi za rešenje sudbine nestalih lica i posebni paket mera za zaštitu verskih zajednica i lokaliteta. Aranžmani za dobre odnose između Beograda i Prištine i dobre odnose u regionu moraju takođe biti deo rešenja.

Ministri su izrazili da će efikasne odredbe za decentralizaciju vlasti biti odlučne za rešenje statusa. Decentralizacija može da osigura da manjinske zajednice postanu vitalni deo Kosovske budućnosti i podstiče povratak raseljenih, kojima bi trebalo da se omogući da biraju gde žele da žive na Kosovu.

Autentičan glas predstavnika

Sabri Hamiti, predsedavajući u skupštinskom Odboru za međunarodnu saradnju i evro-atlantske integracije, Demokratski Savez Kosova (DSK)

Striktno definisane funkcije kosovskih institucija Ustavnim okvirom su smanjile prostor manevrisanja ovih institucija u oblasti međunarodne saradnje. Kao posledica toga, mogućnosti zaštite Kosovskih interesa u inostranstvu su smanjene u istoj proporciji, posebno kada su u pitanju naši građani koji žive u inostranstvu, koji su ostavljeni gotovo bez ikakve zaštite.

Nadležnosti Predsednika Kosova u inostranim pitanjima su ograničena. Pored toga naša vlada nema ministarstvo inostranih poslova.

U ovakvoj situaciji, Skupština Kosova kao najviša institucija koja predstavlja građane je pokušala da preuzme ulogu u međunarodnoj saradnji. Ovo je uglavnom učinjeno kontaktima sa Predsednikom Skupštine ili Predsedništvom

Skupštine a posebno sa Odborom za međunarodnu saradnju i evro-atlantske integracije.

U cilju prevazilaženja poteškoća i prepreka u ovoj oblasti, bilo bi dobro da se pokuša sa uspostavljanjem direktnih kontakata u inostranstvu.

Važno je istaći da su različite unutrašnjeg karaktera i nadovezuju se sa nedostatkom profesionalizma i organizacionom infrastrukturom skupštinskih odbora.

Prepreke su čisto političke prirode, jer je UNMIK održavajući vladajuću ulogu na Kosovu održao oblast inostranih poslova kao rezervisanu nadležnost. Oni nisu još omogućili nikakve posebne parlamentarne, vladine ili predsedničke kontakte.

Zbog toga su aktivnosti u vezi

sa inostranim aktivnostima Skupštine Kosova i odbora postali prilično teška, gotovo nemoguća misija.

Sa druge strane, neredovni kontakti sa inostranim zemljama pokazuju koliku važnost ima prisustvo Kosovskih zakonodavaca u svedočenju o razvojinima i događajima na Kosovu.

Naše odsustvo u ovim odnosima nas je dovelo do iskrivljene slike i iskrivljenog predstavljanja Kosova, davanjem neispravnih informacija, praćenih nepotvrđenim komentarima. U to smo se uverili ne samo tokom regionalnih parlamentarnih događaja, nego i u našim kontaktima sa Nemačkim Bundestagom, Francuskim parlamentom, pa čak i u kontaktima sa Albanskim parlamentom.

U 2006. godini koja je i godina

u kojoj će se odrediti politički status Kosova, Skupština bi trebala preuzeti dinamičniju ulogu u oblasti međunarodne saradnje.

Odbor za međunarodnu saradnju i evro-atlantske integracije treba da odigra posebnu ulogu u ovim aktivnostima. Stavši glavna aktivnost odbora će biti usredsređena na pitanja vezana za nezavisnost Kosova, posebno u kontaktima sa Sjedinjenim Američkim Državama koje ciljaju na preuzimanje osnovne uloge u ekonomskim i političkim razvojinima na Kosovu na putu za evropsku integraciju.

Čvrsto verujemo da će samo autentičan glas kosovskih institucija artikulirati potrebe i ciljeve svojih građana.

Posrednici, bez obzira na njihovu dobru volju nemaju mogućnost niti kapacitet da sprovedu ovaj zadatak.

S tim u vezi, očekujemo da će se ove godine povećati uloga Skupštine Kosova uopšte, a posebno uloga Odbora za međunarodnu saradnju i evro-atlantske integracije, u smislu predstavljanja naših interesa. Ovo se može postići institucionalizacijom odnosa sa srodnim odborima i udruživanjem Skupštine Kosova u evropske parlamentarne institucije. Ipak, ovo zahteva dosta truda, hrabrosti i podrške naših prijatelja, koja se nastavlja i nastaviće da se povećava.

S leva na desno, tokom sastanka Skupštinskog Odbora za međunarodnu saradnju i evro-atlantsku integraciju: Fatmir Sejdiu, Bajram Redžepi, Sabri Hamiti, Mahir Jagdžilar, Aluš Gaši

Evropska perspektiva za Kosovo

Domaće institucije, politički entiteti i međunarodna zajednica izostaju u nalaženju odgovora na Kosovski politički status. Status će verovatno biti odlučan tokom 2006, preko šatl-diplomatije. Ipak neće biti lako ubediti vladu u Beogradu da prihvati novu realnost na Kosovu, u regionu i šire; a u isto vreme nametnuti kosovskim Albancima bilo koju ponudu koje nije u skladu sa njihovom političkom voljom.

Đerđ Dedaj, odbornik u Skupštini Kosova, Kosovska Liberalna Partija (KLP)

Jedna od najvećih mana kosovskih rukovodioca vlade i institucija, proizlazi iz činjenice nedostatka državotvorne tradicije, koja je posledica nasleđa iz prošlosti kada su Albanci bili vazali okupatora i time bili imenovani od okupatora da rukovode određenim institucijama po njihovom diktatu.

Takav nedostatak iskustva i frustracija iz prošlosti će svakako štetiti ne samo ugledu Kosova, nego i evropskoj demokratskoj perspektivi, imajući u obzir da čak i posle sedam godina nakon konflikta mi smo još uvek predvođeni oportunistom, nepotizmom, klanovima i ponekad čak i boljševizmom.

Rukovodioci institucija i ministri kosovske vlade su modificirali i čak zlonamerno iskrivili svoje odgovornosti prema kosovskom biračkom telu. Njihova obećanja iz 2005. godine, se nisu obistinila. Sve što su uradili je da su naučili prazne fraze i govore napamet, koje su potom izneli ispred kosovskih birača. Ipak, nažalost biračko telo još uvek nije uspelo da se oslobodi mitologije i liderstva, kako bi konačno počelo da se pridržava pravog delovanja i programa a ne lidera i megalomanije i histeričnih obećanja političkih entiteta.

Evropska perspektiva Kosova ne dozvoljava rukovođenje

Đerđ Dedaj

(vladanje) kosovskih institucija kao da su privatno vlasništvo kosovskih rukovodioca. Umesto toga, naša evropska perspektiva bi trebala da se zasniva na fundamentalnim reformama. Nedostatak reformi je postala ozbiljna prepreka kosovskog puta prema Evropi i stvaranja šansi za Evro-atlantske integracija, vladavinu zakona, slobodnu tržišnu ekonomiju, poštovanje ljudskih i manjinskih prava, ravnopravnosti polova, borbe protiv kriminala i korupcije kao i mnogih

ostalnih slabosti.

Čak i posle uspostavljanja pregovaračkih i političkih grupa, kosovsko rukovodstvo nije uspelo da dokaže svoju zrelost, tako da još uvek ostaje generator trenutnih kriza na Kosovu i prepreka u integraciji raznih etničkih zajednica, celog kosovskog društva i politike. To je zbog degradiranog mentaliteta i nemogućnosti kosovskih lidera da se oslobode klan-skih i partijskih okvira, jer neki od njih su tamo sasvim

slučajno, neki su sretni što su tamo stigli a neki su čak bili smeli u korišćenju zasluga drugih kako bi izgradili sopstvenu karijeru – iznenadnim napadanjem kao da su gladne ajkule usred bela dana.

Ipak, čak i sa odlukom o konačnom statusu do juna ove godine – kao što je obećano od kosovskih lidera – to još uvek ne znači da su problemi na Kosovu završeni. To bi pre svega označilo novi početak, koji bi bio baziran na opštim demokratskim reformama i to bi omogućilo ispunjenje evropskih standarda i početak procedure za evropsku budućnost Kosova. Na kraju, Kosovo bi dobilo status kandidata za članstvo u EU i u drugim mehanizmima, što znači da bi članstvo došlo kao poklon koji se mora zaslužiti i postići uz posvećenost, odgovornost i rad svih naših vladajućih struktura u svim sferama.

Kada se jednom odredi politički status Kosova, sledeći korak će biti održavanje opštih izbora, gde bi se dale jednake mogućnosti svim političkim entitetima (snagama) što bi omogućilo promenu trenutne političke razine, imajući u obzir da su političke snage postale prepreka samoj sebi i postale snage koje guše demokratski proces na Kosovu. Štaviše, uz iste ličnosti na vlasti, evropska budućnost Kosova i demokratska perspektiva će biti puno teža.

Jezička prava turske zajednice

Mahir Jagdžilar, član predsedništva Kosovske skupštine, Kosovsko Demokratska Partija Turaka (KDPT)

Mahir Jagdžilar

Očekuje se da će zakon o upotrebi jezika na Kosovu biti uskoro usvojen. Ovaj zakon je vrlo važan za budućnost svih zajednica na Kosovu. Ako želimo pravo multi-etničko i višejezičko društvo, odnosno, ako hoćemo da na Kosovu postoje i zajednice i jezici osim albanskog i srpskog, onda ovaj zakon treba marljivo i pažljivo napisati.

Prema nacrtu zakona, turski jezik i drugi manjinski jezici mogu da budu službeni

u opštinama u kojima stanovništvo čini preko 6%. Međutim, takva se ograničenja ne mogu naći u zakonu o jeziku iz 1977. godine, niti u kačaničkom Ustavu ni u Ustavnom okviru. Zakon o upotrebi jezika koji je trenutno na snazi jeste zakon kosovske autonomne regije, i u uvodnom delu ovog zakona kaže se sledeće: "Turska zajednica koja naseljava određene regione na Kosovu ima pravo da koristi turski

jezik i tursko pismo na ravnopravnoj osnovi." U skladu sa ovom odredbom, pravo na upotrebu turskog jezika u obrazovnim, sudskim institucijama i preduzećima kao i u drugim oblastima eksplicitno je priznato.

Ako pogledamo Ustavni okvir, priznaju se albanski i srpski za službene jezike. Prema članu 4.4 Ustavnog okvira, "Zajednice imaju pravo na slobodnu upotrebu svojih jezika i pisama u sudovima, udruženjima i drugim kosovskim institucijama." Ovo je takođe predviđeno u drugim članovima. Upotreba jezika u opštinskim institucijama uređena je UNMIK Uredbom 2000/45 član 9 i paragrafom 9.3, koji glasi: "U opštinama u kojima postoji značajan broj ostalih zajednica, sva zvanična dokumenta moraju se izdavati i na njihovim jezicima." Slična se praksa predviđa u dokumentu o primeni Standarda.

S obzirom da svi zakoni moraju da budu u skladu sa Ustavnim okvirom, mislim da je prilikom pisanja predloga zakona o jeziku ovo pitanje trebalo uzeti u obzir.

Predlogom zakona o jeziku zabranjuje se upotreba drugih jezika na centralnim nivou, osim albanskog i srpskog. Dok se priznavanje jezika za službene jezike na opštinskom nivou ograničava onim koje koristi najmanje 6% stanovništva u određenoj opštini, za pravo na upotrebu jezika zajednice pred opštinskim vlastima određen je prag od 3%. Tako, ako

skupštinski odbori i poslanici ne donesu propise na ovaj način, onda mislim da će ovaj zakon biti u suprotnosti sa Ustavnim okvirom. Na primer, član 3.4 u predlogu zakona u suprotnosti je sa članom 4.4 Ustavnog okvira. Ako ovaj zakon, takav kakav jeste, kosovski Parlament usvoji, onda će ovo biti prvi zakon koji krši prava i interese zajednica.

Prilikom prvog čitanja ovog zakona u Generalnom odboru, održana je jedna od najkontroverznijih rasprava a zatim su o ovom pitanju držane javne rasprave. Mada vrlo skoro, UNMIK-ove vlasti intervenisale su slanjem dva pisma, jednog od SPGS i drugog od pravnog savetnika, u kojima se gledišta razlikuju. Za osam meseci nisu preduzete dalje mere. Svesni smo da je ovaj zakon u vezi sa ocenom Standarda, ali ako postoje ograničenja jezičkih prava ostalih zajednica radi primene standarda, onda će drugi standardi biti prekršeni.

Na Kosovu, osim albanskog i srpskog, koriste se i drugi jezici. Međutim, ni u jednom članu predloga ovog zakona ovi se drugi jezici ne spominju. U Ustavnom okviru pominju se, pored albanske i srpske zajednice, Turci, Bošnjaci, Goranci, Aškalijske i Romi. Do sada nije bilo specijalnih zahteva što se tiče jezika, koje bi iznosile romska i aškalijska zajednica jer je albanski njihov maternji jezik, pa je tako i njihovo školovanje na albanskom jeziku. Goranska zajednica koristi srpski jezik kao govorni jezik i u školama.

Jezik Roma je u školstvu obično albanski, ali takođe koriste, mada ograničeno, srpski, bosanski i turski jezik, i njihovi zahtevi za obrazovanje jesu da se romski jezik uključi kao dodatni jezik. Zahtevi Bošnjaka ograničavaju se na zahtev za upotrebom bosanskog pisma.

Uzevši u obzir ovakvu stvarnost, odredbe predloga zakona o jeziku najviše bi uticale na upotrebu ili neupotrebu turskog jezika. Niko ne može da kaže u kojoj opštini bi upotreba jezika zadovoljila predložene

kriterijume od 3% ili 6% pre nego što budu poznati rezultati popisa i ishod decentralizacije. Zato predlog zakona o upotrebi jezika treba prilagoditi i uskladiti as Ustavnim okvirom i drugim važećim zakonima. Bila bi ogromna greška ako bi se zvanična upotreba jezika određivala prema procentima, pre nego što se obavi popis i završi decentralizacija.

Radi opstanka jezika, veoma je važno ispitati njihovu stvarnu situaciju na terenu. Pored albanskog i srpskog,

trebalo bi da težimo da držimo u životu druge jezike jer se oni moraju smatrati kosovskim bogatstvom. Zbog toga su uloga i odgovornost međunarodnih subjekata, UNMIK-a i kosovskih institucija od najveće važnosti za održavanje jezika živim.

Što se tiče turske zajednice, ovo je pitanje veoma važno. Turska zajednica veruje da će sa očuvanjem svojih jezičkih prava, takođe sačuvati identitet i vrednosti zajednice. Zahtevi turske zajednice koji se tiču upotrebe njihovog jezika jesu da se obezbedi

isti status turskog jezika sa ostalim jezicima, u opštinama u kojima oni žive. Ovo je za nas već stečeno pravo. Turski jezik se upotrebljava u jednom broju mesta na Kosovo – Prizren, Gnjilane, Priština, Vučitrn, i Mitrovica. To su mesta u kojima Turci žive i u kojima se turski jezik tradicionalno koristi.

Svesni smo da je pitanje jezika vrlo delikatno i zato bih želeo da podvučem da moramo da radimo na ovom pitanju i njegovim implikacijama u budućnosti na neki kvalitetniji i način sa više razumevanja.

Skorija dešavanja u Skupštini

ORA (ČAS) traži posebno zasedanje Skupštine

7. novembra 2005. godine, parlamentarna grupa ORA je uz podršku 40 odbornika koji su se potpisali, podnela zahtev za održavanje vanredne plenarne sednice da bi se raspravljalo o (1) načinu na koji je donešena odluka o izgradnji "administrativnog protokolarnog centra" u parku Grmija i (2) trošenju skupštinskog budžeta u prvoj polovini 2005 godine. Kao obrazloženje za posebno zasedanje, u predlogu se navodi važnost utvrđivanja da li je došlo do proceduralnih neregularnosti u procesu odlučivanja o fondu Skupštine za kapitalne investicije i druge troškove. Predmeti su planirani za raspravu tokom plenarnog zasedanja 24. januara 2006. godine. Zbog smrti predsednika Rugove 22. januara, debata je odložena za februar.

Skupština usvaja nove zakone

Tokom plenarnog zasedanja 15. 16. i 19. decembra 2005. godine, Skupština je usvojila nacrt zakona o lovu, posle drugog čitanja, sprovela prvo i drugo čitanje nacrta zakonodavnih predloga o usvajanju Kosovskog konsolidovanog budžeta i autorizaciji troškova za kalendarsku 2006. godinu. Skupština je usvojila na prvom čitanju nacrt zakona o izdavačkim aktivnostima i knjigama, nacrt zakona o kulturnim institucijama, nacrt zakona o privatnom obrazovanju i obuci, nacrt zakona o operi, baletu, i filharmoniji Kosova, nacrt zakona o slobodi udruživanja po sindikatima, i nacrt zakona o inspekciji građevinskih proizvoda.

Tokom plenarnog zasedanja 19. i 20. januara 2006. godine, Skupština je posle drugog čitanja usvojila nacrt zakona o ins-

pekciji zdravstva, nacrt zakona o predškolskom obrazovanju, nacrt zakona o rudnicima i mineralima, nacrt zakona o meteorologiji, nacrt zakona o radio televiziji Kosova, nacrt zakona o stručnom ispitu za advokate. Skupština je na prvom čitanju usvojila nacrt zakona o posredovanju, nacrt zakona o administrativnim konfliktima, nacrt zakona o kleveti i uvredi i nacrt zakona o danu heroja.

Nova parlamentarne grupa "za integraciju"

Odbornici šest malih partija u Skupštini su odlučili da formiraju novu parlamentarnu grupu 'Za integraciju.' Članovi su gospodin Ferid Agani (PP – Partija pravde), gospodin Đerđ Dedaj (LPK – Liberalna partija Kosova), gospodin Sabit Rahmani (DPAK – Demokratska partija Aškalija Kosova), gospodin Numan Balić (SDA – Stranka Demokratske Akcije), gospodin Rustem Ibiši (GIG – Građanska inicijativa Gore), i gospodin Zilfi Merdža (UPRK – Ujedinjena Partija Roma Kosova). Gospodin Agani je informisao predsedništvo Skupštine da će biti lider ove parlamentarne grupe prva tri meseca po planu rotacije, za sve članove grupe. Učešće u skupštinskim plenarnim raspravama i odborima je usaglašeno sa skupštinskim rukovodstvom.

Novi članovi predsedništva Skupštine

Na osnovi rotacije u parlamentarnoj grupi "6+," tokom plenarnog zasedanja Skupštine 15. i 16. decembra 2005. godine je usvojeno imenovanje gospodina Mahira Jagčilar-a (6+/KDTP) kao novog člana predsedništva Skupštine, koji će zameniti gospodina Džezaira Muratija (6+/Vakat), novog člana Odbora za međunarodnu saradnju i evro-atlantske integracije.

Primena: sprovođenje zakona

Volf-Majkl Mors, službenik u Odeljenju za ljudska prava i vladavinu zakona pri OEBS-ovoj misiji na Kosovu

Zakonodavna aktivnost je na Kosovu u proteklih pet godina imala za rezultat stavljanje na snagu brojnih UNMIK-ovih Uredbi i zakona kosovske Skupštine, koji uređuju širok spektar odnosa u društvu. Potrebu za pisanjem zakona stalno podvlače predstavnici međunarodne administracije i kosovske javnosti da bi se prevazišli postojeći nedostaci između nasleđenog jugoslovenskog zakonskog sistema i nove društvene, ekonomske i političke stvarnosti. Velika količina sredstava međunarodne administracije i PIS-a je posvećena ispunjenju ovog cilja i na rezultate ovih aktivnosti može se gledati kao na značajan uspeh.

Kao i u mnogim drugim parlamentima, kosovska Skupština ima sve manje vremena i stručnosti da razmatra detaljnazakonodavna pravila o administraciji različitih pitanja. Ovlašćenje za donošenje pravila i drugih instrumenata se redovno daje ministrima. Međutim, princip podele vlasti zahteva da se ovlašćenje za sastavljanje podzakonskih akata dodeli određenom subjektu zakonom parlamenta.

U praksi, zakon obično jasno odražava donete političke odluke i definiše osnove o predmetu na koji se odnosi. Na kraju, on obezbeđuje šiti okvir. Finiji detalji njegovog operisanja obično se propisuju u raznim instrumentima koji

su više tehničke prirode koji postaju akta sekundarnog ranga u odnosu na okvir odluke koju donosi parlament. Primena u svom prvobitnom smislu znači "popunjavanje", tako se administrativnim uputstvom praznine koje je Skupština ostavila ovlašćenom izvršnom telu popunjavaju podzakonskim aktima. Stoga je za neke zakone suštinski potrebno da podzakonska akta budu ostvarljiv i primenljiv instrument.

Podzakonska akta stupaju na snagu i imaju snagu kao da su deo zakona (čija se primena njima ostvaruje), odnosno, ona imaju snagu zakona. Ona predstavljaju sredstvo kojim stručnjaci u predmetu kojim se bavi neki zakon, mogu

da poboljšaju autoritativni komplet mera da bi omogućili praktično sprovođenje zakona. Parlament ne može da predvidi svaku eventualnost i nema određenu stručnost koja se može dobiti od ministarstava i organizacija. Pod uslovom da su ovlašćenja koja daje zakon dovoljna i zakonska, podzakonska akta mogu da rešavaju probleme praktične primene, tehničkih detalja ili potrebe za ažuriranim informacijama kako se i kada se one pojavljuju tako što se njima bave prema hijerarhijski definisanim kategorijama podzakonskih akata. Uopšte govoreći, moguće je brže izdati podzakonski akt nego staviti na snagu neki zakon pošto se o polju delovanja i načelu zakona već dogovorilo. Sam podzakonski akt može se povući ili izmeniti ako se on pokaže nepraktičnim ili se prilike promene. S vremena na vreme, može se potpuno izmeniti prvobitna legislativna zajedno sasvim amandmanima koji treba da se sastave kao deo zakona koji će zameniti prvi.

OEBS misija na Kosovu, preko svog odseka za vladavinu prava, objavila je decembra 2005. godine drugi izveštaj o "Primeni zakona kosovske Skupštine" gde se pre svega ocenjuje primena zakona kosovske Skupštine koji su proglašeni 2004. godine.

Uopšteno govoreći, OEBS je otkrio da većina ministarstava stalno čini znatan napredak u pisanju podzakonskih akata. Kao primer, ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i seoskog razvoja i ministarstvo prosvete, nauke i tehnologije

pokazali su se veoma uspešnim i organizovanim u ovom pogledu. S druge strane, ima mnogo prostora za poboljšanja u nekim ministarstvima i Vladi. U većini slučajeva pokazalo se da subjekti ne poštuju predviđene rokove za usvajanje podzakonskih akata. Istraživanje u poslednjem izveštaju takođe pokazuje da se nekoliko zakona iz perioda 2002–2003 još uvek ne sprovodi u meri koju je Skupština predvidela, bez obzira na veliki napredak u jednom broju ministarstava.

Podaci pokazuju da, barem u pogledu nekoliko zakona, nije ništa ili je vrlo malo urađeno u pravcu primene, mada se često radi o tome da su potrebna podzakonska akta da bi zakon bio primenljiv dokument. Na primer, zakoni o zaštiti vazduha, zaštiti potrošača, patentima i konkurenciji (iz 2004. godine) koji se i dalje ne sprovode. Od 2003. godine, za zakon o likvidaciji i reorganizaciji pravnih lica i bankrotstvu te za zakon o spoljnoj trgovini potreban je veliki broj akata o sprovođenju, ali još uvek skoro ništa nije preduzeto. Kosovska Skupština i Vlada moraju smesta da preduzmu mere za rešavanje takvih praznina. Moguće je da je u nekim slučajevima, sa tačke gledišta vladavine prava, gore imati neprovedeni nego nikakav zakon.

Pored analize zakonske zakona, u izveštaju se govori o normativnim i funkcionalnim aspektima primene zakona. Podaci su dobijeni pomoću dodatnih istraživanja koje je sproveo OEBS u pravnim službama ministarstava da bi ispitao kako se koordiniše i organizuje pisanje podzakonskih akata kao i gde

sistemu nedostaju jasnoća, sredstva ili stručnost. Problemi sa sprovođenjem zakona mogu se delimično pripisati prioritetu koji su dali ministarstva i Vlada pisanju zakona na uštrb podzakonskih akata. Zatim, nedostatak kadrova i pravnih stručnjaka u raznim pravnim službama doveo je do potrebe za utvrđivanjem prioriteta. U stvari, u poređenju as prošlom godinom, situacija sa kadrovima pogoršala se u većini pravnih službi.

U izveštaju se zaključuje jednim nizom preporuka koje se odnose na različite oblasti ciklusa primene. Pored novih sugestija, u izveštaju se ponavljaju neke od preporuka iz prve verzije o na primer mehanizmu dvostrukog nadzora koji treba uspostaviti da bi se obezbedila primena zakona.

Sa jedne strane, kosovska Skupština treba da razmotri uspostavljanje periodičnog parlamentarnog nadzora sa redovnim prisustvovanjem članova Vlade u skupštinskim odborima i zahtev kosovske skupštine uredu premijera za izdavanje godišnjeg izveštaja o procesu primene. Sa druge strane, Vlada treba da uspostavi mehanizam nadzora sa osobama za vezu u svim institucijama u okviru izvršnog ogranka. Pravila Vlade izdata 2005. godine predstavljaju dobar početak.

U izveštaju se dalje navode preporuke da kosovska Skupština u ured SPGS treba da se dogovore oko procedure kojom treba promene, koje uvodi UNMIK uredba o proglašenju, obuhvatiti u tekstu dotičnog skupštinskog zakona, da bi se izbegla zabuna

oko sadržine zakona.

Funkcioneri koji sastavljaju i donose predloge zakona treba da budu precizni kada daju ovlašćenja za pisanje podzakonskih akata. Uvek kada se u nekom predlogu zakona predviđa da određena pitanja uređuju akta o sprovođenju, predlog zakona takođe mora da sadrži jasna ovlašćenja za pisanje i obezbeđivanje takvih akata te jasne indikacije o osnovnim polaznim tačkama. Da bi se ovo dalje podržalo, domaći i međunarodni subjekti treba da ponude pomoć i stalno daju efikasne kurseve o pisanju zakona i podzakonskih akata kao i regulatornom rukovođenju. Ovo se može kombinovati sa obukom u službi o pisanju podzakonskih akata da bi se osigurao napredak u poslu.

Izveštaj o sprovođenju zakona predstavljen Skupštini

18. januara 2006. OEBS-ova misija na Kosovu se sastala sa predsednicima odbora i sa šefovima parlamentarnih grupa, kako bi se raspravljalo o drugom izveštaju o sprovođenju skupštinskih zakona. Izveštaj razmatra nivo sprovođenja zakona koji su potpisivani tokom 2004. i nalazi ogromne probleme, posebno u vezi sa pravnim kapacitetom ministarstava a takođe postoji i nedovoljna publikacija pravnih akata. Diskutujući o ovom dokumentu, odbornici u Skupštini su izrazili svoju zahvalnost za izveštaj, kritikujući pri tom nedostatak saradnje između Skupštine, vlade i naročito UN/kancelarije za pravna pitanja, i izrazili su svoju zabrinutost usled rastućeg nesklada u pravnom okviru. Dogovoreno je da će Skupština, a posebno odbori povećati nadzor nad vladom u vezi sa sprovođenjem zakona. OEBS je ponudio predsednicima da posete svoje odbore pojedinačno i da diskutuju o pitanjima parlamentarnog nadzora i o sprovođenju zakona koji su u vezi sa njihovim nadležnostima.

Kancelarija opšteg revizora – glavni stub javne odgovornosti

U modernom i demokratskom društvu, odgovornost institucija se obezbeđuje sistemom mera kontrole i ravnoteže. Četiri najvažnije oblasti u sistemu kontrole i ravnoteže su: (1) vlada, u kojoj izvršni ogranak treba da uspostavi finansijsku kontrolu obezbeđujući pri tom da vlasti koje su pod njihovom jurisdikcijom izveštavaju o budžetu i sprovode ga prema predviđenom planu; (2) tržište, u kome država mora da organizuje i da sprovodi prekrvizite za funkcionalno tržište i da štiti prihod državnog budžeta; (3) sudstvo, da bi se osigurao nezavisni i funkcionalni sistem pravosuđa i policije, i na kraju (4) parlament, koji treba da ima funkcionalnu revizorsku službu da bi odredila da li je vlada izveštavala, sprovela budžet u okviru sa planiranim namerama, da li je veto pod dobrom unutrašnjom kontrolom.

Serafim Sofroniev, zamenik Glavog revizora

Sa tim u vezi zakonodavstvo mora da sprovodi razne funkcije koje će im pomoći da prate ukoliko izvršna vlast sprovodi ili ne sprovodi njihove odluke u skladu sa prethodno usvojenim planom. Zakonodavstvo je dužno da drži odgovornim izvršnu vlast u slučaju mana, prekršaja itd. Jedna od najvažnijih funkcija u ovom smeru je i Institucija vrhovnog revizora.

Važnost parlamentarnog nadzora koji dobro funkcioniše i efikasne Institucije vrhovnog revizora je potvrđen i predlogom za Evropsko partnerstvo – osnove za dalje planiranje finansijske pomoći zajednici – kao princip i uslov.

INTOSAI, Limska deklaracija iz 1977. godine je osnovna zajednička podloga, mandat i zadatak Institucije vrhovnog revizora. Prema deklaraciji, osnovni prekrvizit funkcionalnog revizora je pravni okvir koji garantuje Vrhovnoj instituciji revizora nezavisnost od izvršnog i zakonodavnog dela vlasti. Ova je crta međunarodno priznata kao neophodna za poverljivost Institucije vrhovnog revizora.

Kao deo INTOSAI deklaracije, dobra i funkcionalna institucija vrhovnog revizora bi trebala da ispuni svoju ulogu nezavisne institucije ekonomske kontrole i kontrole učinka, razmatrajući efikasnost javnih troškova, sa pregledom lanca komande: izvršne agencije, preko odgovornog ministra u vladi, završavajući sa Skupštinom.

Dalje, institucija vrhovnog revizora bi trebala da promoviše najviše standarde transparentnosti, odgovornosti i integriteta u finansijskom upravljanju i učinku javne administracije, i trebala bi da ima dobro razvijen sistem praćenja procedura, kako bi se obezbedilo da se radi prema nalazima revizije i preporukama zainteresovanih strana; strane koja podlaže pregledu od revizora, vlade i skupštine.

Kancelarija glavnog revizora je osnovana 2003. godine. Evropska Unija, UNMIK-ov 4. stub i Evropska agencija za rekonstrukciju (EAR) finansiraju prvu fazu razvoja, koja će biti finalizirana sredinom 2006. godine. Važan deo trenutnih projekata je

nacrt zakona o spoljašnjoj reviziji javnog sektora na Kosovu. Spoljašnja podrška je predviđena za dodatni period od tri godine, da bi pomogla sprovođenje predviđenog novog zakona i dalji razvoj kancelarije opšteg revizora. Opšti revizor će potom preuzeti obaveze i sprovesti reviziju uz pomoć sopstvenog osoblja.

Poslednjih dve godine, kancelarija opšteg revizora je sprovela intenzivne obuke za 60 revizora. Kancelarija je 2005. godine sprovela poverljive revizije snabdevanja i rukovođenja aktivnom imovinom u većini opština i nekoliko ministarstva. Takođe, kancelarija opšteg revizora je preuzela odgovornost za spoljašnju reviziju Kosovskog konsolidovanog budžeta, 2004. godine, uključujući najkvalifikovanije osoblje u reviziji uz neophodnu spoljašnju podršku Holandskog suda revizora i podršku dugoročnih profesionalnih savetnika. Izveštaj revizije za KKB 2004. godine je završen u februaru ove godine. Kancelarija

opšteg revizora ima za cilj da uspostavi što pre plan za spoljašnju reviziju Kosovskog konsolidovanog budžeta, u budžetnom ciklusu za spoljašnju reviziju KKB-a 2005. godine.

Spoljašnja podrška uredu glavnog revizora usprovođenju spoljne revizije budžeta organizacija i Kosovskog konsolidovanog budžeta će biti potrebna i tokom naredne tri godine, kako bi se između ostalog, sproveli programi kvalifikacije i dalje obuke revizora za reviziju vlade i javnog sektora.

Prema UNMIK-ovoj uredbi 2002/18, pokojjoj je ustanovljena kancelarija opšteg revizora, glavni revizor izveštava SPGS jer su te nadležnosti još uvek rezervisane. Ipak, ubuduće Institucija vrhovnog revizora će izveštavati Skupštini.

Glavni revizor i lokalni vršioći dužnosti direktora su već posetili predsedništvo skupštine i većinu ministarstava. Sastanak je takođe održan sa članovima Odbora za budžet i finansije u septembru 2005. godine,

i tom prilikom lokalno i međunarodno rukovodstvo su predstavljali pregled razvoja kancelarije glavnog revizora i izveštaja revizora za Kosovski konsolidovani budžet za 2002. i 2003. godinu.

Među važnim strateškim pitanjima koja se moraju razmatrati u Skupštini u bliskoj budućnosti su i priprema pravnog okvira za Instituciju vrhovnog revizora, omogućavajući ovoj instituciji najbolje moguće prerekvizite za ispunjenje sopstvenog mandata i uloge. Postoji potreba za dalje povezivanje Skupštine i kancelarije glavnog revizora kako bi se našli najefikasniji oblici za podršku Skupštine u svom radu ispitivanja odgovornosti vlade za sprovođenje budžeta. Na kraju se mora ojačati i dijalog između Skupštine i Vlade, gde se ima na umu i nastavak dijaloga u vezi sa sprovođenjem preporuka iz izveštaja Institucije vrhovnog revizora.

Neke ključne poruke za Skupštinu i kancelariju Glavnog revizora koje treba da se uzmu u obzir su sledeće:

Skupština treba da poboljša radne odnose sa Institucijom vrhovnog revizora i njihovog nadzora vladinih aktivnosti: (1) Određivanjem skupštinskih odbora za nadzor finansijskih pitanja Institucije vrhovnog revizora (bez uplitanja vlade) i ne direktnog pregledanja učinka. Skupština treba obezbediti da sama Institucija vrhovnog revizora bude nezavisno revidirana u skladu sa zakonom na snazi; (2) Određivanjem vrste izveštaja revizora koji će se predstavljati Skupštini, a u isto

vreme biti selektivan i ostaviti zadatak Instituciji vrhovnog revizora; (3) Informisanjem Institucije Vrhovnog revizora o skupštinskim interesima, uključujući teme za reviziju, istovremeno ostavljanjem da konačnu odluku o prioritetima donosi Institucija vrhovnog revizora; (4) Uspostavljanjem pravila za funkcionisanje skupštinskih odbora i određivanjem adekvatne podrške radnicima, u vezi sa radom Institucije vrhovnog revizora i sa nadzorom troškova vlade, i na kraju (5) Obezbeđivanjem da Institucija vrhovnog revizora obaveštava ispravno odgovarajući odbor skupštine o izveštajima revizora.

U isto vreme važno je da kancelarija Glavnog revizora: (1) Piše jasne, nedvosmislene, činjenične i ispravne izveštaje, izbegavajući političke deklaracije; (2) Odgovora ispravno ali ne isključivo zahtevima i brigama Skupštine u određivanju prioriteta revizije; (3) Bude selektivna u odlučivanju koje će izveštaje da podnosi Skupštini, slanjem samo onih izveštaja koji jasno zahtevaju pažnju Skupštine, i koji imaju i jasnu izjavu o tome zašto se izveštaj šalje Skupštini; i konačno (4) Aktivno nastavi sa istraživanjem prethodnih nalaza revizije i informiše Skupštinu o bilo kojim tendencijama neaktivnosti u rešavanju važnijih problema.

Uz ovakav način usredsređivanja, osnivaće se dobra osnova koja će omogućiti Instituciji vrhovnog revizora da doprinese boljem nadzoru Skupštine; razvoju sistema kontrole vlade; i efikasnom sprovođenju budžeta i politike.

Završetak projekta SPEAK

Krenar Ljoši - UNDP i Alji Caka - rukovodilac projekta u SPEAK-u

Projekat koji su pre dve godine započeli UNDP i Međuparlamentarna unija, parlamentarna elektronska arhiva na Kosovu (SPEAK) je predat na upravljanje Sekretarijatu Skupštine Kosova 25. oktobra 2005. godine. Potpuni završetak projekta još uvek predstoji, do usvajanja procedura i pravila Skupštine, koje su potrebne za uspostavljanje elektronskih arhiva dostupnih opštoj javnosti.

Elektronske arhive su trenutno otvorene za unutrašnju upotrebu i članove koje pozove Skupština. Novi elektronski sistem rukovođenja dokumentima se pokazao kao dosta dobar u omogućavanju stalnog protoka i usklađivanja sistema rukovođenja sa dokumentima, radi ispunjavanja potreba Skupštine i obezbeđivanja pristupa korisnicima potrebnoj dokumentaciji na vreme, kao i u uspostavljanju arhive za buduće korišćenje u Skupštini i za širu javnost. Skupština sada ima priliku da se bavi povećanim protokom nacrtu zakona, koji je Vlada Kosova pripremila na efikasniji, odgovorniji i transparentniji način.

Registrovani članovi već sada mogu da pristupe skupštinskim elektronskim arhivama na veb-stranici Skupštine Kosova, <https://bscw.assembly-kosova.org/>.

Kada Skupština bude uspostavila određena pravila, šira javnost će biti u mogućnosti da pristupa informacijama Skupštine preko pristupa elektronskim arhivama. U dugoročnom smislu, to će u kombinaciji sa uspostavljanjem Informacionog centra parlamentarne vlasti u Nacionalnoj- Univerzitetskoj Biblioteci osigurati veći pristup javnosti, transparentnost i odgovornost u radu Skupštine Kosova.

Skupština usvojila Kosolidovani Budžet Kosova za 2006

Kim Veting, OEBS misija na Kosovu

Po prvi put prošlog decembra, Skupština je održala nekoliko ozbiljnih rasprava o budžetu za 2006. godinu, pre konačnog usvajanja posle dva dana plenarnog zasedanja. U principu budžet je usvojen na prvom čitanju 15. decembra, ali zvanično na drugom čitanju 20. decembra. Ipak, usvojen je uz protivljenje parlamentarnih grupa PDK i ORA, koji su predstavljeni sa 28 glasova u opoziciji i dva uzdržana glasa.

Deset dana pre prvog čitanja, većina ministara kao i Kosovska Poverenička Agencija su bili pozvani na posebne sastanke sa više nego zauzetim Odborom za budžet i finansije.

Početak plenarne debate u prvom čitanju je bio težak. U početku nije bilo predstavnika vlade. Tek posle insistiranja PDK-a i LDK-a i zahteva šefa poslaničke grupe AAK da se pauzira dok se vlada ne pojavi, došlo je do pauze i kasnijeg nastavka uz prisustvo nekoliko članova vlade i premijera.

Među ozbiljnim pitanjima sa kojima se Skupština bavila posle prvog čitanja, bila je još uvek prisutna činjenica da 60% prihoda dolazi od carine a ne od ekonomskih aktivnosti kao što je proizvodnja. To je značilo da nije bilo baš puno prostora za bavljenje bilo kojom drugom potrebom, kao što je poboljšanje zdravstvenog ili obrazovnog sistema. Vladi je preporučeno od strane predsedavajućeg Odbora da nalazi način da stimuliše

ekonomski razvoj.

20. decembra, Skupština je takođe izglasala 25 amandmana, od kojih je 23 predstavio Odbor za budžet i finansije, jedan Odbor za javne usluge i jedan poslanička grupa PDK. Dva kasnija predloga, o povećanju od 10% u budžetu za 2006. godinu

praćenje rashoda. U 2005. godini, u nekoliko slučajeva budžetne linije su promenjene, čak i razmenjivane između raznih organizacija na budžetu, bez prethodnog usvajanja u Skupštini. Uspostavljanje polugodišnjeg pregleda budžeta u julu 2006. godine će pomoći u premošćivanju sličnih problema. Pregled budžeta je odlična prilika za procenu statusa rashoda i za raspravljavanje i usaglašavanje o hitnim potrebama ili promenama u budžetu.

2006. godina omogućava Odboru za budžet i finansije priliku da redovno razmatra rashode, počev od budžeta za Skupštinu. U bliskoj saradnji sa Ministarstvom za finansije, Kancelarijom glavnog revizora i Trezorom, Odbor će biti u mogućnosti da definiše slabosti u sprovođenju budžeta i formuliše preporuke za dalje poboljšanje. Istovremeno, sve funkcije Odbora bi služile pregledubudžetaodeljenjakoja su pod njihovom nadležnošću. Kako su odbornici u Skupštini izabrane oči i uši građana, poboljšani nadzor Skupštine nad budžetom će bez sumnje rezultirati koherentnijim i efikasnijim trošenjem ograničenih budžetnih sredstava.

KKB u 2006. godini se sastoji od 700 miliona evra, naspram 737 miliona evra u budžetu za 2005. godinu, dok su planirani budžeti za 2007. i 2008. godinu 705 i 708 miliona evra.

na ime pravosudnog sistema na Kosovu i predlog PDK-a o promeni imena budžetne linije Predsednika skupštine u Predsedništvo skupštine, su odbijeni, dok su svi predlozi za Odbor za budžet i finansije usvojeni većinom glasova.

Najveći izazov Odbora za budžet i finansije će biti

NOVI PROJEKAT EAR-A

“DALJA PODRŠKA KOSOVSKOJ SKUPŠTINI”, ZAPOČET 5. JANUARA

Kosovskoj Skupštini je od samog početka pomagalo nekoliko Parlamenata EU-a, putem bilateralne pomoći ili inicijativa OEBS-a. Ovu saradnju je 2003. godine ozvaničila Evropska agencija za rekonstrukciju kada je pokrenut projekat podrške Skupštini, koji je poveren konzorcijumu na čelu sa francuskom narodnom skupštinom i nemačkim Bundestagom, belgijskom predstavničkom komorom i pariskim Međunarodnim institutom odbrane (IIPLD).

Ovaj projekat doveo je do značajnih rezultata u oblastima kao što su revizija Poslovnika, izrada pravila i propisa za zaposlene, preporuke o reorganizaciji predsedništva i sekretarijata, kursevi za domaće radnike, tehnička pomoć za pravno odeljenje u obradi zakona i stručna pomoć za pisanje zakona, reviziju i slaganje sa evropskim pravom. Završen je 11. marta 2005. godine, ali je EAR odlučila da nastavi dalje i izdala je novi tender za “Dalju podršku kosovskoj Skupštini.”

S obzirom na veoma pozitivne rezultate koji su već ostvareni, i želeći da ojačaju veze koje su već uspostavljene, tri parlamenta su odlučila da se ponovo prijave kod IIPLD-a.

Takođe su pozvali slovenačku narodnu Skupštinu da se pridruži konzorcijumu, imajući u vidu veoma impresivne rezultate ove nove zemlje članice EU-a u pogledu demokratske tranzicije, izgradnje parlamentarnih institucija i usklađivanja sa standardima EU-a. Njihov je predlog izabran a ugovor je potpisan u decembru.

Novi projekat je organizovan u tri komponente, odnosno:

1) Dalja podrška izgradnji institucija

- Jačanje sekretarijata Skupštine
- Savet predsedništvu o primenivanju Poslovnika
- Kursevi i usavršavanje kadrova

2) Tehnička pomoć sekretarijatu i pravnoj službi u vezi sa obradom zakona

- Pomoć pri pisanju zakona
- Pomoć za pravnu jedinicu i jedinicu za standardizaciju, u standardizaciji i harmonizaciji zakona

P o b o l j š a n j e zakonodavnog procesa i saradnja sa Vladom i UNMIK-om

3) Aktivnosti za jačanje povezivanja Skupštine i građanskog društva

– Pomoć odeljenju za medije i odnose sa javnošću

– Bolji pristup javnosti Skupštini i dijalog sa građanskim društvom

Projekat će nadgledati gospođa Žoel Afišar, naučni direktor IIPLD-a, direktor projekta. Tim se prvenstveno sastoji od četiri ključna eksperta:

– Vođa tima, Žak Rože-Mašar, bivši potpredsednik francuske narodne Skupštine, takođe bivši lokalni kancelar, sa velikim iskustvom u međunarodnoj saradnji, javnom rukovođenju, partnerstvu između javnih i privatnih lica, povezivanjima javne vlasti i građanskog društva, ocenjivanju javne politike, regionalnom razvoju

– Viši međunarodni pravni stručnjak, Alfons Lenc, holandski pravnik sa specijalizacijom u evropskom pravu, pisanju zakona i Poslovnika, koji je prethodno bio viši pravni stručnjak za projekat EAR-a “Podrška za ured kosovskog premijera “

– Viši domaći pravni stručnjak, Virtut Ibrahimaga, pravnik sa specijalizacijom u evropskom i međunarodnom pravu, zakonskom okviru na Kosovu, pisanju predloga zakona i poslovnika, slaganju sa evropskim pravom, koji je već radio na prošlom projektu sa sličnim odgovornostima

– Stručnjak za rukovođenje/organizaciju, Žan-Mari Lebaron, bivši visoki funkcioner francuskog Senata, sa mnogo iskustva u rukovođenju radnicima parlamenta, odnosima između Vlade i Parlamenta, procenjivanju potreba, planiranju programa obuke i obučavanju zaposlenih radnika u parlamentima zemalja u tranziciji.

Pored toga, projekat će pomagati važna mreža međunarodnih i domaćih stručnjaka na određeno vreme. Četiri Parlamenata će koristiti svoja sredstva ali će i obezbediti optimalna sredstva za sprovođenje planiranih aktivnosti.

Projekat je započet petog januara i trajaće dve godine. Početna faza od šest nedelja posvećena je uređivanju kancelarija za projekat, utvrđivanju prioriteta korisnika, razmatranju plana rada i uspostavljanju upravnog odbora.

Saradnja sa drugim donatorima koji pomažu Skupštinu, naročito preko IPS-a, će biti glavna briga ovog projekta da bi se izbeglo preklapanje u radu donatora.

¹ Između ovih projekata OEBS je Skupštini stalno obezbeđivao pomoć preko privremenog projekta koji je sproveo IIPLD. Taj projekat je Skupštini davao na raspolaganje pravni savet u pogledu slaganja sa evropskim pravom, pomoć za odbore i prevođenje.

Inicijative NDI-a u 2006. godini

Kažu da kada su Britanski vojnici ušli u ovaj region tokom prvog svetskog rata, mogli su samo da pomenu prezime velikog autora i istraživača Balkana, Edit Durham da bi objasnili svoj cilj i koje su nacionalnosti. Raditi za Nacionalni Demokratski Institut na Kosovu uopšte nije drugačije, jer biste mogli samo da pomenete ime našeg predsedavajućeg a da time objasnite naše namere kao i to ko smo mi. 'Olbrajt'.

Dok polako ulazimo u šestu godinu našeg prisustva na Kosovu, uz pomoć Agencije za međunarodni razvoj Sjedinjenih država (USAID), ponosni smo da poseta našeg predsedavajućeg obeležava znatni napredak za tako kratko vreme. Stabilna, uključujuća politika partija koje su učestvovala u slobodnim i poštenim izborima, i potom njihovo učešće u dobro organizovanoj skupštini nisu beznačajna dostignuća.

Svi smo svesni da ima još dosta posla u pravcu obezbeđivanja toga da institucije predstavljaju glasače, da se manjine integrišu i da se poboljša transparentnost. Reči sekretara Olbrajt najbolje opisuju potrebu za sledećim korakom u našoj misiji: "Pošto je u dugoročnom smislu demokratija najstabilniji oblik vladanja, u kratkoročnom smislu, demokratija je i najkrhkija."

U godini koja predstoji, NDI će postaviti kao prioritet pomoć izabranim članovima, osoblju i partijama kako bi izgradili jaču centralnu skupštinu koja predstavlja građane, organizuje njihov rad i sprovodi nadzor

Čad Rodžers

izvršne vlasti. Mi ćemo nastaviti da usmeravamo rad sa političkim partijama koje su ukorenjene u albanskoj, srpskoj i ostalim zajednicama – kako bi im pomogli u artikulisanju njihovih ubeđenja i politici koju vode u ime građana i u povećanom protoku informacija u komunikaciji među članovima.

U Centralnoj Skupštini ćemo nastaviti da radimo sa odbornicima usredsređujući se na to da pojačamo ovu instituciju, da je učinimo reprezentativnijom i kompetentnijom da se bavi svojim obavezama. Mi ćemo povećati naš trud i vreme posvećeno odborima, pomagajući odbornicima da lakše pristupaju informacijama radi donošenja odluka i pronalaženju načina za bolje debate i uključjenje javnosti. Najvažnije je to da mi želimo da radimo sa Centralnom Skupštinom kako bismo ispitali na koji način ona može da istakne svoju nadzornu ulogu, obezbeđujući pri tom da

dobri zakoni budu donošeni, usvojeni i sprovedeni.

Sa političkim partijama ćemo raditi obezbeđivanjem stručnjaka i obuke u cilju povećanja količine informacija koja se razmenjuje među partijama i mogućnostima partija da razmenjuju ideje koje mogu da budu u obliku partijskih ubeđenja, određenih politika i predloga u Centralnoj Skupštini.

Imao sam priliku da budem na Kosovu nekoliko puta posle prvobitnog radnog mesta koje sam ovde imao u 2003. godini i stvarno je privilegija videti toliki napredak i raditi sa partnerima koji su privrženi njihovoj budućnosti kao i prošlosti. Shvatamo da i mi moramo da pokažemo napredak poboljšanju obuke, stručnosti i prilagođenijih programskih ponuda. Ukratko, mi menjamo ulogu tako da smo manje "nastavnici" a sve više i više postajemo konsultanti i savetnici

Naš je posao da budemo katalizatori. Mi koristimo naše globalno iskustvo iz više od 80 zemalja, našu mrežu iskusnih političkih i zakonodavnih eksperata i to da naš nacionalni tim obezbeđuje pomoć političarima, liderima i aktivistima, kako bi smo mogli da služimo javnom interesu.

Sa te tačke gledišta, našem timu se nedavno pridružio i Dejvid Pejn (dpayne@ndi.org), ekspert za jačanje naših zakonodavnih programa. Dejvidovo iskustvo od više od 15 godina iskustva kao odbornika i njegov rad u razvojnom sektoru kao diplomate po profesiji, čine ga jedinstveno kvalifikovanim da služi odbornicima i osoblju Centralne Skupštine.

Interno, naša se kancelarija reorganizovala da bi bolje služila našim partnerima i da bi bolje radila. Edmond Efendija (eefendija@ndikv.org) će rukovoditi našim programom osnaživanja zakonodavstva, Arta Žerka (artazherka@ndikv.org) će rukovoditi našim programom političkih partija i Zoran Blagojević (zoran@ndikv.org) će sada preuzeti nove odgovornosti u rukovođenju našim programom za rad sa manjinama. Ako mislite da postoji neka oblast u kojoj bi naš program mogao da doprinese vašoj inicijativi ili inicijativi vaše organizacije, ili biste hteli više informacija o našem radu, molimo vas da kontaktirajte naše rukovodioce programa.

Čad Rodžers (crogers@ndi.org) je direktor programa Nacionalnog Demokratskog Instituta na Kosovu. Za više informacija molimo posetite veb-stranicu NDI-a: www.ndi.org

OEBS savetuje Kosovsku skupštinu

Piter Vanut, specijalni savetnik predsednika Kosovske skupštine

Još uvek se sećam početka Skupštine od pre nekoliko godina. Poslanici nisu znali šta se od njih očekuje da rade, kao da su na nekom brodu bez kormilara. Danas Skupština funkcioniše i razvija se u jednu pravu demokratsku instituciju. Poslanici su postali pravi političari. Mnogi od njih bi bez ikakvih problema mogli da se uklope u bilo koji parlament u EU.

Ova 2006. godine je presudna za Kosovo. Skupština će se suočiti sa mnogim problemima. Da bi poboljšala svoje funkcionisanje, predsednik je predložio detaljni akcioni plan. Ponovno uvođenje nedeljnih plenarnih sednica sa dovoljno vremena za postavljanje pitanja za vladu verovatno će biti najočigledniji aspekt. Reorganizacija radnih mesta biće manje očigledna, ali čak i značajnija za podršku poslanicima.

Prošle godine Skupština se obavezala da podrži predstojeće pregovore. Ove godine će za Skupštinu najveći zadatak biti da postane kormilar za čitavo kosovsko društvo, ne samo na teme kao što je budući status, nego i rešavanje svakodnevnih problema. Postoji hitna potreba za novim zakonima u uredbama o obrazovanju, zdravstvu i razvoju privrede, ali i za primenu postojećih zakona. Skupština takođe treba da bude predvodnik u pisanju akcionih planova za omladinu, borbu protiv nezaposlenosti, da sastavlja planove sa konkretnim merama za poboljšanje školstva, zdravstva i zaštite životne okoline. Skupština treba da ima glavnu ulogu u vođenju i

Piter Vanut

unapređivanju pitanja koja će predstavljati stvarne prioritete u narednim godinama.

Kao Specijalni savetnik predsednika Skupštine, nedavno sam otkrio da – kao u svakom evropskom parlamentu, predsednik Skupštine nosi ogromnu odgovornost za tekuća politička dešavanja. Profesor Daci se duboko angažuje na političkoj budućnosti Kosova, potpuno je svestan da je on predsednik Skupštine, ne samo u ime jedne stranke, ne samo u ime manjine, nego i u ime svih izabranih predstavnika. Da bi se ovo odrazilo na funkcionisanje Skupštine, ipak postoji potreba da se uspostave dodatni mehanizmi u cilju jačanja uloge Skupštine.

Takvi mehanizmi, kao što su uvođenje redovnih sastanaka većine, zajedno sa Vladom, i opozicije, jasne smernice za ministre o prisustvovanju na sastancima odbora i plenarnim sednicama, najvažnije su za demokratsko funkcionisanje svih institucija.

Takođe sam otkrio da u predsedništvu postoji ozbiljna zabrinutost oko poštovanja Poslovnika i sve veći prostor za otvorene rasprave. Međutim, često i dalje postoji nedostatak interne komunikacije između vođe poslaničkih grupa, između parlamentaraca, unutar poslaničkih grupa, između članova predsedništva i pojedinačnih stranaka i parlamentarnih grupa. U praksi parlamenta, presudna je komunikacija na svim nivoima.

Dogovori i sporazumi koji se sklapaju ba sastancima odbora ili plenarnim sednicama nikada ne valjaju, osim ako se oko njih unapred zvanično ne dogovori. U interesu je cele Skupštine da se ojačaju takvi nezvanični kontakti i rasprave zasnovane na uzajamnom poverenju.

Naredni će mesec takođe bići presudan za Skupštinu iz jednog drugog ugla. Prošlog decembra je Vlada inaugurisala svoju novu zgradu. Ured premijera se seli, što znači da će Skupština imati više kancelarija i sala za sastanke. Zgrada Skupštine će sada stvarno pripadati Skupštini i biće moguće paralelno zakazati više sastanaka odbora ili sednica kokusa. Nadamo se da se manji kokusi mogu premestiti i da će i poslanici konačno dobiti ograničeni kancelarijski prostor. Ovo treba da podstakne Skupštinu da uveća svoje zakonodavne aktivnosti u oblastima kao što su rad na Ustavu i novim uredbama, podrška uspostavljanju i funkcionisanju novih ministarstava unutrašnjih poslova i pravde.

Ove će godine razvijanje efikasnih regionalnih i međunarodnih odnosa takođe biti visoko na dnevnom redu. Iskreno se nadam da će skupštinski odbor za međunarodne odnose preduzeti ozbiljne napore da neguje te odnose uvek kada je moguće, jer budućnost Kosova nije da ostane ostrvo na Balkanu, nego da se potpuno integriše u EU i evro-atlantske strukture.

Vizija i plan za budućnost

OEBS je u proleće 2005. godine započeo projekat pod nazivom "Savet stručnjaka za skupštinski odbor za prosvetu" na zahtev ovog odbora. Projekat obezbeđuje da četiri meseca jedan viši stručnjak za prosvetu radi u odboru za prosvetu. Reijo Aholainen, savetnik za prosvetu iz finskog ministarstva prosvete, počeo je da radi kao savetnik u Prištini 15. juna.

Glavni zadatak Reijoa Aholainena je da pomaže odboru u sastavljanju dugoročne obrazovne strategije, zajedno sa ministarstvom prosvete i drugim relevantnim interesnim stranama. Od gospodina Aholainena se takođe očekuje da savetuje odbor za prosvetu prilikom kontrole nacarta zakona o školstvu, vršenja nadzora nad primenjanjem zakona, poboljšanja rada odbora za prosvetu i uvećanja odgovornosti ministarstva prosvete pred odborom. Projekat će se nastaviti do kraja oktobra 2005.

Početak projekta koncentrisao se na izradu strategije i savetovanje odbora o nacrtima

zakona. Dr Enver Hodžaj, predsednik prosvetnog odbora, misli da je najvažniji zadatak konsultacija u pripremi predloga za jednu integrisanu dugoročnu strategiju za čitav sektor prosvete i obuke. Ove jeseni se očekuje da gospodin Aholainen pomogne odboru da organizuje debatu i konsultacije sa drugim subjektima a po pitanju izrade strategije. Nakon što će se strategija izraditi, projekat će pozvati nadležne za donošenje politike i druge interesne strane da raspravljaju o predlozima. Kasnije će cela strategija biti objavljena i poslata svim interesnim stranama.

Zašto je na Kosovu potrebna obrazovna strategija?

Postoji očigledna potreba za jednom integrisanom dugoročnom obrazovnom strategijom, koja će obuhvatiti sve delove obrazovanja i obuke, i dati prioritet različitim razvojnim potrebama tako da sprovođenje sa sredstvima koja stoje na raspolaganju bude realistično.

Ova strategija takođe mora da bude povezana sa strategijom privrednog razvoja na Kosovu kao i sa dešavanjima i mogućnostima za integraciju u Evropu. Obrazovna strategija mora da se koncentriše na pomoć za privredni rast i uvećanje zaposlenosti. Jasno je da je jedini način za uvećanje zaposlenosti i blagostanja na Kosovu da se stvori ekonomski rast. Zaposlenost i rast će zauzvrat prokčiti put za veće javno finansiranje školstva i obuka. Sa druge strane, svima je jasno da dešavanja u Evropi, naročito ona u EU, postavljaju okvir za budućnost Kosova.

'Vizija i plan za budućnost'

Do sada je projekat dao sinopsis za višegodišnju obrazovnu strategiju na Kosovu: "Vizija i plan za budućnost" (prevedena i na albanski i srpski jezik). On se zasniva na relevantnim obrazovnim dokumentima o trenutnoj situaciji koje je savetnik pročitao i brojnim sastancima i raspravama sa članovima prosvetnog odbora, višim funkcionerima MPNT-a i MRSP-a te međunarodnim

stručnjacima.

Sinopsis predlaže da se samo manji broj razvojnih prioriteta (3 – 5) definiše za čitav obrazovni sistem do 2015. godine. Konkretnije, u nacrt sinopsisa navode se imena četiri pitanja i mogućih prioriteta za budućnost:

1) Pomoć za kosovski privredni razvoj i rast. Najvažnije pitanje je pomoć za nacionalni ekonomski razvoj uvećanjem kvaliteta i povezanosti tržišta rada sa stručnim obrazovanjem i višim i visokim obrazovanjem u privrednim sektorima za koje je najverovatnije da dovedu do rasta u bliskoj budućnosti.

2) Obezbediti osnovno obrazovanje za sve, uključujući manjine. Ovde je najhitniji cilj da se smanje stope ranog napuštanja školovanja u osnovnom i srednjem školstvu za sve, vodeći naročitu brigu o najugroženijim grupama, kao što su manjine i deca sa specijalnim potrebama.

3) Uvećanje mogućnosti za doživotno obrazovanje. Najveći problem je da se uvećaju mogućnosti za školovanje desetina hiljada mladih koji su ostali bez kvalifikacija i sposobnosti za zaposlenje zbog jako teških prilika koje su vladale devedesetih godina i u početku posleratnog period.

4) Uvećanje kvaliteta višeg i visokog obrazovanja i univerzitetskih istraživanja. Kvalitet višeg obrazovanja jako zavisi od kompetentnosti i sposobnosti prosvetnih radnika. Univerzitetska istraživanja imaju visoki

Skupštinski odbor za prosvetu pokreće dugoročnu strategiju za obrazovanje

Sadašnja situacija i problemi kosovske prosvete opisani su u nekoliko dokumenata, koje su sastavile međunarodne organizacije i PIS. Na primer, ministarstvo prosvete, nauke i tehnologije sastavilo je strategije za osnovno i srednje obrazovanje, više i visoko obrazovanje, usmereno obrazovanje i kurseve, obrazovanje odraslih i seosko obrazovanje. Međutim, na Kosovu i dalje ne postoji integrisana dugoročna obrazovna strategija, koja bi obuhvatila ceo sistem školstva i obuke i dalo prioritet opravdanim potrebama za poboljšanjem tako da one mogu da se sprovode sa ograničenim sredstvima koja stoje na raspolaganju. Na pitanju ovog nedostatka sada radi skupštinski odbor za prosvetu, koji je pokrenuo izradu ove strategije.

potencijal da uvećaju kvalitet višeg i visokog obrazovanja, ali ona već duže vreme predstavljaju jednu zanemarenu oblast.

Nakon što skupštinski odbor za prosvetu, zajedno sa MPNT-om, postigne dogovor o prioritetima, Vizija će biti sastavljena as Planom. u kome se utvrđuju potrebne mere za ostvarenje ciljeva strategije, kao što je logični redosled reformi, njihov raspored i finansiranje. Sprovođenje treba da pomognu detaljniji Vladini akcioni Planovi, kojima se može tražiti kofinansiranje donatora. Strategiju takođe treba podržati javnom promotivnom kampanjom u medijima.

Najvažnije pitanje je angažovanje interesnih strana

Strategija se pravi da bi vodila prave obrazovne mere i njihove resurse na Kosovu u narednim godinama. Stoga iskreno angažovanje svih interesnih strana predstavlja najvažniji preduslov za planiranje strategije. Potrebno je da postoji pravo slaganje mišljenja oko prioriteta i mera za sprovođenje. Doprinos interesnih strana postaće presudan u fazi sprovođenja. Najverovatnije je da će za obavljanje strategije biti potrebno više vremena od onog koje je predviđeno za projekat. Zato je neophodno pripremiti jedan ili više pratećih projekata radi tehničke pomoći koja će biti potrebna nakon oktobra 2005. godine.

Reijo Aholainen, Stručnjak u finskom ministarstvu prosvete i savetnik za skupštinski odbor za prosvetu.

Rad Skupštine sa jedne druge tačke gledišta

Prošlegodinesmoučestvovali u jednom specijalnom programu u kosovskoj Skupštini. Uz pomoć OEBS misije na Kosovu, imali smo šestomesečnu praksu u instituciji što nam je omogućilo da pratimo i prisustvujemo aktivnostima svih parlamentarnih grupa u Skupštini.

Program je imao za cilj privremeno zapošljavanje studenata sa prištinskog Univerziteta koji studiraju na pravo, političke nauke i druge oblasti. Trebalo je da stažisti svakodnevno pomažu rad neke parlamentarne grupe, u pripremanju materijala za poslanike Skupštine za njene plenarnesednice, u sastavljanju dopisa, organizovanju, prisustvovanju sastancima i vođenju dokumentacije u uredu.

Naša je sreća što smo učestvovali u ovom jako privlačnom i korisnom programu. S obzirom da smo pri kraju studija, iskustvo od šest meseci bilo je jedno od najboljih iskustava koje smo skoro stekli. Naše se iskustvo može sumirati i tri glavne stavke.

Prvo, za kratko vreme uspešli smo da se upoznamo sa kosovskim zakonima, sretnemo poslanike Skupštine, i da u isto vreme saradujemo s nizom. Prisustvovali smo skoro svim sednicama u parlamentu gde su se održavale političke rasprave o raznim pitanjima. Takođe je bilo veliko zadovoljstvo pomagati Teuti Sahatćiji, šefu ORA Parlamentarne grupe, koja je dala punu saradnju i

olakšala nam posao.

Drugo, mogli smo deo svog teorijskog znanja koje smo stekli za vreme studiranja na fakultetu da primenimo u svakodnevnom radu, dok smo analizirali zakone, čitali kosovsku i međunarodnu štampu, i prisustvovali otvorenim sednicama koje su držali skupštinski odbori.

Treće, za vreme programa stažiranja, pohađali smo i brojne kurseve, da bi se upoznali sa radom, usavršavali se i, na ovaj način, postali efikasniji. Kursevi koje su obezbedili OEBS i Skupština znatno su uvećali naše stručne kvalifikacije.

Na kraju, možemo da kažemo da je program stažiranja koji je pokrenuo OEBS u saradnji sa kosovskom Skupštinom i njenim parlamentarnim grupama bio veoma značajan. Obezbedio je praksu u instituciji za studente sa

prištinskog univerziteta, generalno poboljšao rad parlamentarnih grupa i poslanika Skupštine, naročito za vreme njihovih političkih i profesionalnih angažmana. Što je za nas još važnije, omogućio je studentima da se uključe u praktični rad. Dovoljno je reći da su neki stažisti stekli značajno iskustvo i već osigurali stalan posao.

Druga grupa studenata već je počela da radi u Skupštini. Ovo je dobar primer, koji treba da prate druge međunarodne i kosovske institucije centralne Vlade. Drago nam je i srećni smo što smo bili deo ovog projekta gde smo dobili priliku da saradujemo sa profesionalcima i da makar damo svoj skromni doprinos Parlamentarnoj grupi ORA.

Čestitamo svim ljudima koji su inicirali i organizovali ovaj projekat.

Bašmir Džemaj i Samir Reka

Kontrola Parlamenta nad sektorom bezbednosti

Teodora Fulor, savetnik u Odboru za odbranu, javni red i nacionalnu bezbednost, u Poslaničkom domu Rumunskog parlamenta

Mnogo puta, i u mnogim državama ljudi bezbednost i demokratiju vide kao nekompatibilne. To je zato što se od jedne demokratske države pre svega očekuje da obezbedi slobodno ostvarivanje prava i sloboda njenih građana. Sa druge strane, da bi se obezbedila sigurnost svojih građana, državi trebaju jake institucije i efikasan sektor bezbednosti, što u vanrednim stanjima može da ograniči prava i slobode.

Jedan od najvažnijih zadataka Parlamenta jeste da omogući da bezbednost i demokratija budu kompatibilni. Pošto ga bira narod i predstavlja volju naroda, Parlament je najvažniji čuvar demokratije.

Zbog ovoga se, preko obavljanja svojih osnovnih funkcija, parlamenti bave procesom definisanja, formulisanja i sprovođenja bezbednosne politike.

Prva funkcija parlamenta jeste da **predstavlja građane**. Ovo objašnjava njegov eminentan status u odnosu na ostale državne institucije, i prerogative njegovog nadzora u odnosu na izvršnu vlast. Od svih vladinih institucija, parlamenti su najpristupačniji javnost. Oni odražavaju osećanja i mišljenja građana i obuhvataju raznolikost društva. To znači da parlamenti odražavaju i neslaganja i sukobe u društvu, služeći kao javna arena za političke rasprave i pregovore sa ciljem postizanja dogovora u društvu.

Proaktivna funkcija Parlamenta, usmerena ka budućoj politici i delovanjima izvršne

vlasti, predstavlja **stvaranje nacionalnog zakonskog okvira**. Preko zakona parlamenti oblikuju državne institucije i dodeljuju im ovlašćenja.

Vršenje nadzora parlamenta predstavlja jedan reaktivni instrument koji Parlament koristi da bi ocenio aktivnosti i politiku koji su već u primeni. U demokratiji, predstavnici naroda imaju najvišu vlast i nijedan sektor države ne treba da bude isključen iz njihove kontrole.

Pa ipak, priroda sektora bezbednosti dovodi do pojave niza problema za efikasan i delotvoran nadzor.

Prvo, moramo da pomenemo **složenost**. Parlamentarci moraju da uzimaju u obzir različite institucije i pitanja kao što su oružane snage, policija, žandarmerija i druge snage za održavanje javnog reda, kontrolu granica, budžetiranje, nabavku, kontrolu oružja, obaveštajne aktivnosti, itd. Dalje, moderna pitanja bezbednosti imaju jednu važnu međunarodnu dimenziju.

Sektor bezbednosti mora da bude **manje transparentan** od drugih vladinih aktivnosti, zbog potrebe da se zaštite informacije od vitalnog značaja za nacionalnu bezbednost, ali i zbog vojnog 'mentaliteta'. U mnogim zemljama, institucije koje imaju zakonski monopol vlasti razvijaju se u države unutar države – odnosno, one imaju svoje određene vrednosti, norme, disciplinu, škole, sudove, bolnice itd.

Velikoj **birokratskoj inertnosti** sektora bezbednosti takođe možemo dodati **snažno uključenje izvršne vlasti**, što uvek može da izgleda kao da su bezbednosna politika i institucije njena isključiva odgovornost, i **slabo uključenje građanskog društva**, koje je slabo obavешteno ili nezainteresovano za pitanja bezbednosti.

Kako poslanici u Parlament prevazilaze ove probleme i obezbeđuju efikasan nadzor nad sektorom bezbednosti? Postoje **tri nivoa delovanja**, od kojih je svaki neophodan i ima snažan uticaj na sektor bezbednosti, ali se različito razvija od jednog do drugog parlamenta: plenarne sednice, odbori i pojedinačne akcije koje preduzimaju članovi Parlamenta.

1. Plenarne sednice.

Parlamenti na plenarnim sednicama raspravljaju o dokumentima i odlukama koje oblikuju nacionalnu **bezbednosnu politiku**: Nacionalnoj bezbednosnoj strategiji, vladinoj Beloj knjizi za odbranu i bezbednost ili drugim dugoročnim dokumentima. Na plenarnim sednicama mogu da daju poverenje izvršnom ogranku za neku određenu politiku ili zakon u okviru resora bezbednosti, ili da povuku ovo poverenje.

Parlamenti na plenarnim sednicama usvajaju **zakone** koji definišu i uređuju veličinu, strukturu, organizaciju i funkcionisanje državnih subjekata koji imaju ovlašćenje da koriste silu; i tela civilne uprave koja pripremaju i donose odluke o

upotrebi sile.

Jedan od najvažnijih zakon koji usvaja Parlament jeste **zakon o budžetu**. Snaga novčanika može da bude veoma efikasan instrument parlamenta koji obezbeđuje kontrolu bezbednosnih snaga. On Parlamentu omogućuje da zna gde ide novac, da uveća transparentnost javnog trošenja i odgovornost vladinih funkcionera.

Parlamenti na plenarnim sednicama daju pristanak za važne vrhovne **imenovanja** u sektoru bezbednosti, kao što su ministri, direktori obavешtajne službe i drugih organizacija. Oni mogu da imaju ovlašćenje da odobravaju najveći mogući broj radnika zaposlenih u ministarstvima i snagama bezbednosti.

Parlament u punom sastavu ima presudnu ulogu u definisanju, prema zakonu, **vanrednog stanja** i ratnog stanja, a takođe i za objavljivanje i uklanjanje ovih stanja. Na kraju, ali ništa manje važno, u punom sastavu parlamenti ratifikuju međunarodne **sporazume**.

2. **Odbori** se stvaraju da bi se posao Parlamenta podelio na specijalizovane grupe parlamentaraca, koji zauzvrat **savetuju na plenarnim sednicama**. Stalna struktura odbora Parlamenta paralelna je strukturi vlade. U većini parlamenta postoji jedan specijalizovan stalni odbor za svako ministarstvo. Najčešće su odbori koji se bave sektorom bezbednosti u svakodnevnom radu oni koji rade sa oružanim snagama, javnom redu i obavешtajne službe. Odbori

čiji resor nije direktno vezan za sektor bezbednosti su oni koji se bave spoljnim poslovima, budžetom, elektroenergetikom i industrijom, te naukom i tehnologijom.

Prednost rada na sastancima odbora, pored koncentracije stručnjaka, predstavlja to što tu nema javnosti i medija, što podstiče otvoreni dijalog, olakšava pregovore i dolaženje do zajedničkih stavova.

Sve odluke i zakoni koji se usvajaju na plenarnim sednicama prethodno i pripremaju i o njima detaljno raspravljaju odbori. Odbori su mesta gde se odvijaju pregovori između stranaka i na liniji vlada-parlament, i često imaju za posledicu znatne izmene vladinih predloga zakona. Njihovi izveštaji i preporuke imaju višestranačku podršku, i zato plenarne sednice obično prate njihov savet.

Nezavisno od plenarnih sednica i mnogo slobodnije u delovanju i rasporedima, Odbori imaju **široka nadzorna ovlašćenja** da ispituju pitanja javne politike, pogrešne administracije i optužbi o korupciji ili skandalu. Konkretno mere koje preduzima neki odbor da bi kontrolisao izvršni ogranak

uključuju saslušanja ili ispitivanja; pozivanje vojnih lica, javnih radnika ili stručnjaka da daju izjave na sastancima odbora; ispitivanje ministara i drugih predstavnika izvršne vlasti; traženje dokumenata od izvršne vlasti; ispitivanje peticija i žalbi vojnih ili civilnih lica; i posećivanje i inspekcije vojnih baza i drugih objekata sektora bezbednosti.

3. Pored svog delovanja na plenarnim sednicama i u Odborima u kojima zasedaju, parlamentarci mogu da pokreću **individualne mere** za nadzor sektora bezbednosti. U većini zemalja, odbornici imaju pravo da iniciraju i menjaju zakon. Takođe imaju pravo da šalju pitanja i interpelacije izvršnoj vlasti, koja je obavezna da odgovori. Da bi bolje iskoristili ova prava, odbornici moraju da imaju znanja i informacije.

Njihova dva glavna izvora informacija predstavljaju izvršni ogranak i njihovi birači. Pravo na traženje informacija izvršnog ogranka parlamentarci često koriste. Međutim, često se previđa koliko su birači vredan izvor informacija, i parlamentarci treba da se potrudu da više budu u dodiru sa svojim biračkim telom.

Ministri pozivaju sve strane da se uključe u rešavanje ovog pitanja.

Privremene institucije samouprave, kao i sve zajednice na Kosovu, moraju više da rade kako bi osigurali da standardi SBUN-a budu i sprovedeni. Njihova predanost je odlučna stavka u pravcu postizanja održivog rešenja koje bi omogućilo da sve zajednice žive i prosperiraju bezbedno. Ministri takođe pozivaju kosovske Srbe i druge manjinske zajednice da iskoriste priliku da tokom procesa pregovora o statusu obezbede da njihova pitanja budu uzeta u obzir.

Vodeći principi Kontakt grupe iz novembra 2005. godine jasno određuju da neće doći do povratka Kosova na situaciju pre 1999. godine, da neće doći do podele Kosova niti do ujedinjenja Kosova sa bilo kojom drugom državom. Ministri su ponovo istakli da je međunarodna zajednica spremna da posle donošenja rešenja privremeno uspostavi odgovarajuće civilne i vojne strukture kako bi se osiguralo poštovanje dogovorenim odredbama. Svakodnevno rukovođenje, koje se mora sprovesti na multietničkoj bazi, bi trebalo da bude odgovornost kosovskih izabranih predstavnika. Ministri podsećaju na obavezu NATO-a da preko KFOR-a održava bezbedno i sigurno okruženje.

Ministri traže od Beograda da ima na umu da rešenje, između ostaloga, mora biti prihvatljivo za narod Kosova. Katastrofalni principi iz prošlosti leže u središtu trenutnih problema.

Današnji beogradski lideri nose odgovornost za oblikovanje onoga što se dešava sada i u budućnosti. Kontakt grupa, EU i NATO su spremni za podršku srpskim demokratskim snagama kako bi iskoristili ovakvu priliku za vođenje Srbije napred. Ministri pozdravljaju hapšenje Jova Đogoa, ali ponavljaju da rukovodstvo mora da ispuni dato obećanje da će potpuno saradivati sa Međunarodnim krivičnim sudom za ratne zločine počinjene na teritoriji bivše Jugoslavije, posebno u vezi sa Mladićem i Karadžićem. Ministri redovno podstiču Prištinu da prihvati da je jedino moguće rešenje multietničko rešenje, i da što pre budu ispunjeni vitalni interesi manjina kako bi se postiglo opširno i prihvatljivo rešenje. Ministri su upozorili one koji streme upotrebi nasilja, da će time samo potkopati svoje interese.

Na kraju, ministri su naglasili da je najbolji put napred ono rešenje o kome se pregovara. To će pomoći stvaranju okolnosti u kojima je moguće pronaći rešenje u korist svih. Konstruktivna uključenost strana će takođe otvoriti put za evropsku i evroatlantsku budućnost. Ministri pozivaju lidere u Srbiji i na Kosovu da realističnim i dugosežnim predlozima za budućnost Kosova i Srbije pokažu političku hrabrost i viziju koja je neophodna za put napred. Oni su tražili od Izaslanika za status i SPGS-a da ih blagovremeno obaveste o napretku i preduzimaju potrebnih koraka u slučaju da se situacija pogoršava.

ASI Iziava Misije

Inicijativa za podršku Skupštini (IPS) je mehanizam za saradnju organizacija koje su povezane demokratskim programima za podršku skupštine Kosova, pokušavajući da ojačaju Skupštinu Kosova i da je učine profesionalnijom. Rad IPS-a je usredsređen na demokratsku i političku kulturu zasnovanu na prihvatanju i poštovanju demokratskih procedura, transparentnosti i odgovornosti narodu, razvoju i sprovođenju zakonite politike, izvršnog nadzora, poštovanju višejezičnosti i učešću u regionalnim i parlamentarnim kontaktima.

Partneri IPS-a dele informacije i koordinišu programima u toku identifikacije potreba koje su u direktnoj vezi sa Skupštinom. Kao koordinator za IPS, OEBS misija na Kosovu povezuje sve partnere IPS-a i saziva redovne sastanke u saradnji sa predstavnicima skupštine. Bilten IPS-a pruža informacije širokoj domaćoj i međunarodnoj javnosti, o razvoju u Kosovskoj skupštini kao i o programima IPS-a.

Trenutni učesnici IPS-a:

Fridrih Ebert Stiftung (FES), Konrad Adenauer Stiftung (KAŠ), Projekat parlamentarne prakse na istoku i zapadu (PPPIZ), Evropska agencija za rekonstrukciju (EAR) u saradnji sa Konzorcijumom parlamenata Francuske, Nemačke, Belgije, Slovenije i Međunarodnim institutom za odbranu sa sedištem u Parizu, Američka agencija za međunarodni razvoj (AAMR) u saradnji sa Nacionalnim demokratskim institutom, Program Ujedinjenih Nacija za razvoj (PUNR) u saradnji sa Međuparlamentarnom unijom (MPU), OEBS misija na Kosovu i Kosovska skupština.

Uredničko veće:
Ramuš Tahiri, Franklin De Vrize, Bljerim Velja, Ljabinot Hodža,
Krenar Loši

Sedište Misije OEBS, 10000 Priština
Tel. (+381-38) 500 162 Fax: (+381-38) 500 188
kontakt: franklin.devrieze@osce.org
<http://www.osce.org/kosovo>

Zapažanja koja su navedena u ovoj novini su autorova i ne oslikavaju poglede Skupštine, misije OEBS-a na Kosovu ili organizacije koje su partneri u IPS.

Slike u ovom broju: OEBS: strane: 2, 12, 19, 21/
Dnevne novine Ekspres: strane: 1, 2 (Fisnik Dobreci) strana 3 (Endrju Testa) strane: 5, 23 (Astrit Ibrahim) strana 8 (Ermal Meta) strana 13 (Ferdi Ljimi) strana 16 (Matjan Hašani) strana 24 (Visar Kriziu)/
Kosovska skupština: strane 9, 10/
UNDP: strana 15/ NDI: strana 18.